

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

15.22– МР. 79 «С» 2021.10.25.004 ПЗ

ШКОДИ ОКСАНИ ВАЛЕРІЇВНИ

ВП НУБіП України "НАТІ"

2023

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВП НУБіП України «НІЖИНСЬКИЙ АГРОТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
Факультет агротехнологій та економіки

УДК 657.313

ПОГОДЖЕНО

Декан факультету

агротехнологій та економіки

Галина МАКЕДОН

« ____ » _____ 2023 р.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

обліку і оподаткування

Наталія ЦАРУК

« ____ » _____ 2023 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Податкова звітність підприємства, методика її складання та контролю податкових розрахунків»

Спеціальність:

071 «Облік і оподаткування»

Програма підготовки

освітньо-професійна

Гарант освітньої програми

д.е.н., професор

Петро СУК

(підпис)

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

к.е.н., доцент

Наталія ЦАРУК

(підпис)

Виконав студент

Оксана ШКОДА

(підпис)

НІЖИН – 2023

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»
Факультет агротехнологій та економіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку і оподаткування

_____ к.е.н., доц. Наталія ЦАРУК

« ____ » _____ 2022 р.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТУ

Шкодї Оксанї Валерїївнї

(прїзвище, їм'я, по батьковї)

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Програма підготовки освітньо-професїйна

Тема магістерської квалїфікаційної роботи «Податкова звітність підприємства, методика її складання та контролю податкових розрахунків»

Затверджена наказом директора ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут» від « 25 » 10 2021 № 79 «С»

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Термін подання роботи на кафедрі 01.02.2023 р.

Вхідні дані до магістерської квалїфікаційної роботи законодавчі та нормативні акти України, праці зарубїжних та вїтчизняних вчених, данї первинних та зведених документів, реєстрів бухгалтерського обліку та фїнансової звітності

Перелїк питань, що підлягають дослідженню:

- теоретичні основи складання та контролю податкової звітності підприємства;
- методика складання податкової звітності підприємства;
- методика контролю податкових розрахунків та податкової звітності підприємства.

Дата видачі завдання « 10 » 01 2022 р.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Керівник магістерської квалїфікаційної роботи
ЦАРУК

Наталія

(підпис)

Завдання прийняв до виконання _____

Оксана ШКОДА

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СКЛАДАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Суть і значення податкової звітності підприємства

1.2 Принципи та вимоги до складання податкової звітності підприємства

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Характеристика фінансово-господарської діяльності та постановки обліково-аналітичної роботи суб'єкта дослідження

2.2 Етапи складання податкової звітності підприємства

2.3 Методика складання декларації про прибуток підприємства

2.4 Методика складання податкової декларації на додану вартість

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ТА ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Організація контролю розрахунків за податками

3.2 Методика контролю розрахунків за податками. Типові порушення в обліку та способи їх виправлення

3.3 Методика контролю за податковою звітністю підприємства

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності є одним із найважливіших та найефективніших важелів державного регулювання ринкової економіки. Держава за допомогою податкової політики не тільки формує джерела фінансування суспільно необхідних витрат, реалізуючи фіскальну функцію податків, але і забезпечує створення належних передумов для структурної перебудови національної економіки України та її зростання.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Проблеми оподаткування та організації податкового обліку традиційно привертають підвищену увагу науковців і практиків, оскільки в цій сфері перехрещуються інтереси держави, її регіонів з інтересами суб'єктів господарювання та громадян - платників податків. Підтримання балансу цих інтересів дає змогу створити необхідні умови для забезпечення підйому економіки, соціальної стабільності в суспільстві та підвищення добробуту населення.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Одним із основних завдань, які сьогодні поставили перед науковцями, є розроблення шляхів зближення бухгалтерського і податкового обліку, з метою зменшення витрат праці облікових працівників. У наш час податковий облік на підприємствах домінує. Це пов'язано з тим, що податкове законодавство зобов'язує підприємства вести облік своєї діяльності з дотриманням вимог фіскальних органів (ДПС), яким, своєю чергою, надано право, за порушення ведення обліку, накладати штрафи на посадових осіб підприємств незалежно від форм власності. Сучасна система оподаткування та перехід підприємств на національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку зумовили необхідність окремого ведення податкового обліку.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Досліджуючи організаційні та методичні засади здійснення податкових розрахунків, їх облікового забезпечення і контролю автор спирався на авторитетну думку таких вчених як М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Б.Б. Валуєв, З.В.

Гуцайлюк, В.П. Завгородній, М.В. Кужельний, Я.Д. Крупка, Ю.А. Кузьмінський, В. О. Ластовецький, В.Г. Линник, Ю.Я. Литвин, М.Р. Лучко, О.І. Малишкін, Є.В. Мних, М.С. Пушкар, В.С. Рудницький, В.Ф. Усач, та ін., які у своїх працях розглядали окремі аспекти здійснення податкових розрахунків та шляхи їх удосконалення. Незважаючи на значні здобутки в дослідженні вказаних проблем, ряд питань потребує уточнення. Потребує вивчення й теоретичного осмислення ролі і місця податкової звітності підприємства існує нагальна необхідність вироблення практичних рекомендацій вдосконалення методики обліку податкових розрахунків, здійснення контролю податкових взаємовідносин. Вище зазначене визначило актуальність і практичну значимість дослідження податкових розрахунків і звітності у системі податкового обліку.

Мета магістерської роботи полягає в раціоналізації організаційних та методичних принципів складання податкової звітності підприємства, методики її складання, здійснення податкових розрахунків у системі бухгалтерського обліку та їх контролю.

Для досягнення мети дослідження було поставлено і вирішено такі основні завдання, що мають наукове та практичне значення:

дослідити суть і значення податкової звітності підприємства;

визначити принципи та вимоги до складання податкової звітності підприємства;

здійснити характеристику фінансово-господарської діяльності та постановки обліково - аналітичної роботи суб'єкта дослідження;

обґрунтувати етапи складання податкової звітності підприємства;

дослідити методика складання декларації про прибуток підприємства;

узагальнити методика складання податкової декларації на додану вартість;

запропонувати напрями організації контролю розрахунків за

податками;

сформувані основні положення методики контролю розрахунків за податками та визначити типові порушення в обліку та способи їх виправлення.

обґрунтувати методику контролю за податковою звітністю підприємства.

Об'єктом дослідження є податкові взаємовідносини підприємств з бюджетом, їх облік і контроль у ТОВ «Плиски-Агро».

Предметом дослідження виступають податкові розрахунки і звітність у системі бухгалтерського обліку, їх організація та методика здійснення на підприємстві.

Методи дослідження. В процесі дослідження при вирішенні поставлених завдань застосовуються загальнонаукові методи - аналіз, синтез, індукція, дедукція та спеціальні - методичні порівняння; систематизація; групування і логічне узагальнення; системний підхід; абстрагування; конкретизація; дослідження документів та реєстрів обліку за формою і змістом; аналітичні розрахунки та інші методи наукових досліджень.

В процесі роботи опрацьовані нормативно-законодавчі джерела інформації, вивчені літературні джерела посібники, підручники, монографії, статті в розрізі підготовки та подання основних звітних форм, бухгалтерська звітність ТОВ «Плиски-Агро». за 2019-2021 роки.

Магістерська робота складається із вступу, основної частини, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СКЛАДАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Суть і значення податкової звітності підприємства

Будь-який обліковий процес, як правило, завершується формуванням звітності. Звітний документ містить узагальнену систему взаємопов'язаних інформаційних показників, які відображають діяльність підприємства за певний звітний період. Інформаційна системам підприємства повинна бути якісною, достовірною, повною та неупередженою для того, щоб задовольнити інтереси користувачів звітності, чи то зовнішніх чи то внутрішніх. Адже будь-які помилки чи викривлення у звітності впливають на рішення користувачів, що в подальшому відображається на ефективності управління економічними процесами в цілому.

Згідно з закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (16.07.1999 р. №996-XIV), усі юридичні особи, створені відповідно до чинного законодавства України, незалежно від їх форм власності та організаційно-правових форм, а також представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати звітність [48].

Метою ведення бухгалтерського обліку і складання звітності є надання користувачам для прийняття рішень правдивої, повної та неупередженої інформації про господарську діяльність, фінансове становище та рух грошових коштів підприємства.

Отож, звітність - це облікові записи, які дають можливість слідкувати за господарською діяльністю! На кожному підприємстві обліковий процес закінчується складанням звітності для розрахунку економічних показників на підставі об'єднання поточних даних, необхідних для управління. Також звітність - джерело інформації для оцінки використання ресурсів, аналізу підсумків

діяльності підприємства, виявлення резервів зниження витрат виробництва та росту рентабельності, фінансового положення підприємства.

В умовах конкуренції, коли на ринку одночасно працюють різноманітні господарські суб'єкти - юридичні та фізичні особи, звітність являється джерелом інформації номер один. Усі підприємці намагаються дізнатись максимум інформації про своїх постачальників та замовником. Структура та склад звітності найчастіше розробляється в залежності від потреб суб'єкта.

Така звітність буде індивідуальна і її використання буде ефективним тільки на конкретному підприємстві. Документальне оформлення звітності також розробляється і затверджується на державному рівні. Дана звітність буде універсальною та загальною, оскільки кожне підприємство повинно організувати представлення та складання її до державних органів [80, с. 14].

На сучасному підприємстві діє кожен із цих варіантів, оскільки як загальна, так і індивідуальна звітність дозволяє представити процес виробництва та реалізації як єдиний механізм.

Розробленням документації звітності займаються спеціалізовані фахівці, які володіють питаннями аналізу, обліку та знають інформаційні потреби підприємств, держави, регіонів.

В економічно розвинутих країнах існує багато спеціалізованих організацій (суспільних і господарських - таких як союзи бухгалтерів, центри, комітети, асоціації). Вони постійно проводять дослідження серед управлінської ланки підприємств та інших користувачів звітності для того, щоб вивчити потреби в різних економічних показниках, які дозволяють по різному приймати важкі рішення в умовах постійної конкуренції.

Результативність даних досліджень законодавчо закріплюють в нормативно-правових документах, для прикладу: Фінляндія - Закон про бухгалтерський облік, Німеччина - Торговельний кодекс, Великобританія - Закон про компанії. За останні роки Європейський парламент прийняв багато

законодавчих актів (директив), які повинні уніфікувати звітність у європейських країнах [65, с. 122-145].

З вищесказаного зрозуміло, що складання звітності у різних країнах розроблені так, щоб формувати вхідну інформацію для національної системи держави, за допомогою якої можна впливати на економіку. Дана система склалася на основі багатовікової традиції централізації управління і прагнення підприємців отримувати підтримку держави. При цьому, компанії, що здійснюють свою діяльність на іноземних ринках, мають право складати звітність за правилами відповідного ринку.

У відповідності із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [9] виокремлено фінансову, податкову, статистичну та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник та ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку. Проте, у законі дається визначення лише щодо фінансової звітності, а сутність інших видів звітності, в тому числі і податкової не надаються.

На сучасному етапі розвитку системи обліку в Україні актуальними залишаються питання щодо обліку і звітності в оподаткуванні.

Податковий кодекс виступає основним законодавчим актом України, який регулює питання в сфері оподаткування та податкову систему в цілому.

Суттєвим недоліком існуючого податкового законодавства України, насамперед ПКУ, є відсутність у ньому визначення терміну «податкова звітність», хоча сам вираз досить часто використовується у кодексі. У ПКУ навіть окремо виділено главу 2 «Податкова звітність» розділу II «Адміністрування податків, зборів, платежів». Крім того, за різними податками/зборами, які розглядаються у Податковому кодексі наводиться інформація щодо особливостей формування та подання податкової звітності.

Єдиний нормативний документ, у якому можна знайти тлумачення сутності податкової звітності це наказ Державної податкової служби України від 14 червня

2012 року №516 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо приймання та комп'ютерної обробки податкової звітності платників податків в органах ДПС України». Згідно вищезазначеного наказу, податкова звітність - це документи, які, згідно з ПКУ, подаються платниками податків до органів ДПС і на підставі яких здійснюються нарахування та сплата податку, збору(обов'язкового платежу) [10].

У Податковому кодексі України у ст. 46 наведено сутність поняття «податкова декларація». Податкова декларація, згідно ПКУ, включає як власне саму податкову декларацію так і податкові розрахунки та звіти.

В науковій літературі також відсутнє однозначне тлумачення сутності поняття «податкова звітність». Різні науковці по різному трактують дану категорію у своїх працях, проте можна знайти спільні риси у підходах.

Так, Букало Н.А. у своїх працях приходять до висновку, що податкова звітність є підсумковою стадією виконання податкового обов'язку і передбачає сукупність дій платника податків (або особи, що його представляє) з обчислення податків і зборів та складання й подання документів, передбачених законодавством до органу, що контролює [1].

Давідов Г. та Шалімова Н. розглядають податкову звітність як документацію (податкові декларації, розрахунки, звіти, тощо), яка містить інформацію про розрахунок податкових зобов'язань, на підставі яких здійснюється нарахування та/або сплата податку, збору(обов'язкового платежу), що підлягає сплаті до бюджету та державних цільових фондів у встановлені законом терміни, яка подається платником податку, податковим агентом в податкові органи [2]. Дане визначення є більш ширшим і врегульованим із нормами Податкового кодексу, у порівнянні із попереднім.

На думку, Карпенко Н.Г. податкова звітність - це сукупність дій платника податків (або особи, що його представляє) і податкового органу зі складання, ведення і здачі документів установленної форми, що містять відомості про

результати діяльності платника податку, його майнове становище і фіксують процес обчислення податку, а також суму, що підлягає сплаті до бюджету [4].

Лега О. визначає податкову звітність як документ платника податків, який включає розрахунки, податкові декларації по кожному виду податку та іншого обов'язкового платежу, додатки до розрахунків і податкових декларацій, які складаються за затвердженими відповідними формами [5].

За Микитенко Т.В. та Міщенко Т., податкова звітність – це упорядкована система зведених взаємопов'язаних обліково-податкових показників, складених за спеціально затвердженою формою, яка характеризує результати та умови діяльності платникам податку за певний звітний період (місяць, квартал, рік) [6].

Дане поняття є досить вузьким і не зовсім узгодженим із ПКУ щодо звітних періодів.

У своїх дослідженнях Пантелеєва В. наголошує на тому, що податкова звітність - це документація (податкові декларації, розрахунки, звіти, тощо), яка містить інформацію про розрахунок податкових зобов'язань, на підставі яких здійснюється нарахування та/або сплата податку, збору(обов'язкового платежу), що підлягає сплаті до бюджету та державних цільових фондів у встановлені законом терміни, яка подається платником податку, податковим агентом в податкові органи [7].

Узагальнюючи погляди науковців щодо сутності податкової звітності, зазначимо, що більшість із них розглядають податкову звітність як сукупність документів (декларації, розрахунки, звіти), що подаються платниками податків до контролюючих органів, в законодавчо установлені строки та які є підставою для нарахування та/або сплати податку (збору).

Огляд нормативних документів податкового законодавства у країнах країн ближнього зарубіжжя показав, як наявність так і відсутність даного визначення. Зокрема, у Податковому кодексі Грузії розділ V «Податкова звітність», підрозділ XII «Облік об'єктів оподаткування і податкова звітність» містить лише

визначення податкової декларації [12]. Податковий кодекс Туркменістану у розділі IV «Нарахування та сплата податку», підрозділі «Облік і звітність» ст. 30 «Податкова декларація» зазначено безпосередньо її трактування [16]. Аналогічно у Податковому кодексі Російської Федерації з'ясовано поняття «податкова декларація» у розділі V «Податкова декларація і податковий контроль» підрозділі 13 «Податкова декларація» [15].

Натомість, у інших розглянутих законодавчих актах є чітке визначення категорії «податкова звітність».

Згідно Податкового кодексу Республіки Узбекистан «налоговая отчетность - документ налогоплательщика, который включает в себя расчеты и налоговые декларации по каждому виду налога и другого обязательного платежа или по выплаченным доходам, а также приложения к расчетам и налоговым декларациям, составляется по форме, утверждаемой Государственным налоговым комитетом Республики Узбекистан и Министерством финансов Республики Узбекистан» [14].

За Податковим кодексом Республіки Казахстан «налоговая отчетность представляет собой документацию, содержащую информацию об исчислении налоговых обязательств, представляемую налогоплательщиком, налоговым агентом в налоговые органы с учетом положений статьи 67 настоящего Кодекса» [5].

Ст. 85 підрозділу II «Облікова документація і податкова звітність» Податкового кодексу Киргизької Республіки визначає податкову звітність, як «... письменный и/или электронный документ налогоплательщика, представленный в налоговый орган в соответствии с порядком, установленным настоящим Кодексом, который содержит информацию о размере налогового обязательства, а также сведения, необходимые для исчисления налогового обязательства» [13].

Визначення податкової звітності в працях українських науковців узагальнено у табл. 1.1

Визначення податкової звітності в працях науковців України

Автор	Визначення поняття «податкова звітність»
1	2
Верига Ю.А. [4]	звітність, яку складають суб'єкти господарювання, що є платниками податків та яка надає інформацію органам державної податкової адміністрації і характеризує стан розрахунків з державою за податками.
Гега П.Т., ДоляЛ.М. [1]	сукупність дій платника податків (або особи, що його представляє) і податкового органу зі складання, ведення і здачі документів установленої форми, що містять відомості про результати діяльності платника податку, його майнове становище і фіксують процес обчислення податку, а також суму, що підлягає сплаті до бюджету.
Кужельний М.В., Єфименко К., Калюга С.В. [3]	сукупність звітних документів (декларацій, розрахунків, довідок, звітів, відомостей тощо), які подаються платниками податків до державних податкових органів у терміни, встановлені законодавством.
Купалова Г.І. [6]	характеризує стан зобов'язань підприємства, пов'язаних з нарахуванням і сплатою податків та інших обов'язкових платежів. Вона подається до органів податкової служби і позабюджетних фондів.
Кучерявенко М.П. [7]	податкова звітність являє собою сукупність дій платника податків (або особи яка його представляє) і податкового органу зі складання, ведення й надання документів встановленої форми, які містять відомості про результати діяльності платника податку, його майнове положення й фіксують процес обчислення податку, а також суму, що підлягає сплаті в бюджет.
Левицька С.О. [8]	звітність підприємства по основних податках та обов'язкових платежах до бюджету і позабюджетних фондів. Звітні дані ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку з відповідним коригуванням в рамках податкового законодавства.
Свідерський Д.Є. [із]	податкова звітність відображає методику розрахунків з бюджетом за відповідним видом оподаткування і складається за даними податкового обліку.
Чабанюк О.М., МединськаТ.В. [14, с. 58]	це звітність перед органами податкової служби про господарську діяльність підприємства, завдяки якій сплачуються податки і збори.

Характеризуючи приведені авторами визначення змісту поняття податкової звітності, можна зазначити, що узагальнюючим її критерієм у працях науковців є

відображення зобов'язань за розрахунками з бюджетом (в тому числі й до позабюджетних фондів) до фіскальних органів. Окремі автори у визначенні терміна деталізують форми податкової звітності (декларації, розрахунки, звіти) чи суб'єктів, які її формують (платники, податкові агенти).

У податковій звітності наводять такі важливі показники як: валові витрати, валовий дохід, прибуток (збиток) діяльності підприємства, амортизація. Перелік загальнодержавних та місцевих податків і зборів які повинен сплачувати суб'єкт господарської діяльності наведені нижче у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Склад податків, що сплачує підприємство

Загальнодержавні	Місцеві
Податок на прибуток	Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки
Податок з доходів фізичних осіб	Єдиний податок
Податок на додану вартість	Транспортний податок
Акцизний податок	Туристичний збір
Екологічний податок	Плата за землю
Рентна плата	Збір за місця для паркування транспортних засобів
Мито	

Дана звітність реалізується шляхом подачі платником податку спеціальної документації, тобто документів, у яких наводяться відомості про сплату і обчислення податку а також власне і сам процес нарахування та сплати зборів і податків.

Головною особливістю такої документації є те, що в її складі відсутні спеціалізовані «податкові» первинні документи, тому що підставою для ведення податкового обліку є, в основному, первинна бухгалтерська документація, яка фіксує власне сам факт проведення господарської операції. Отже, інші відомості в принципі не можуть бути предметом податкової документації і, виходячи з цього, податкові органи не мають права вимагати від платника податків подання податкової документації до настання термінів звітності або подання відомостей

не передбачених законодавством про оподаткування.

1.2 Принципи та вимоги до складання податкової звітності підприємства

Діяльність будь-якого суб'єкта господарювання регламентується певними законодавчими нормами, які регулюють правила бухгалтерського та податкового обліку.

Податковий облік є невід'ємною складовою податкового процесу, оскільки має на меті відображення податкових зобов'язань платника податків шляхом складання та подання податкової звітності.

Податковий облік як відокремлена система обліку використовується платниками податків починаючи з 1997 року, коли були внесені зміни до податкового законодавства України щодо реформування методології і методики організації бухгалтерського обліку на підприємствах та відокремлення податкового обліку як окремої системи обліку. Завдяки змінам, які сталися у 1997 році в податковому лексиконі з'явилися терміни «валовий дохід», «валові витрати», «податкове зобов'язання» та «податковий кредит» та було встановлено порядок їх відображення при обліку податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість.

Виділення податкового обліку в окрему систему обліку обумовлено переважно відмінністю головної мети його ведення, яка полягає у визначенні суми податків до сплати.

Незважаючи на 17-річне існування податкового обліку в Україні, сьогодні відсутнє законодавче врегулювання поняття «податковий облік». Єдиним законодавчим документом, в якому непрямим чином регламентовано обов'язок платників податків вести податковий облік, є Кодекс України про адміністративні порушення [14], стаття 163¹ якого передбачає адміністративної відповідальності до платників податку у випадку, якщо у них відсутній податковий облік або ними

порушено порядок його ведення.

Загальні вимоги до складання та подання податкової звітності в напій державі регулює Податковий кодекс України (ПКУ), ним визначені принципові положення, які використовуються у системі податкової звітності, а саме:

- під час встановлення податку обов'язково визначаються такі елементи, як: платник податку, об'єкт оподаткування, база оподаткування, ставка податку, порядок обчислення податку, податковий період, строк та порядок сплати податку, строк та порядок подання звітності про обчислення та сплату податку (ст.7 ПКУ);

- платник податків зобов'язаний: вести в установленому порядку облік доходів, витрат, складати звітність, що стосується обчислення і сплати податків та зборів; подавати до контролюючих органів у порядку, встановленому податковим та митним законодавством, декларації, звітність та інші документи, пов'язані з обчисленням і сплатою податків та зборів (ст.16 ПКУ);

- платник податку на прибуток подає разом із відповідною податковою декларацією квартальну або річну фінансову звітність (крім малих підприємств) (ст. 46 ПКУ);

- відповідальність за неподання, порушення порядку заповнення документів податкової звітності, порушення строків їх подання контролюючим органам, недостовірність інформації, наведеної у зазначених документах, несуть: юридичні особи, постійні представництва нерезидентів, які, згідно з ПКУ, визначені платниками податків, а також їх посадові особи (ст.47 ПКУ);

- податкова декларація складається за формою, затвердженою в певному порядку. Форма податкової декларації повинна містити необхідні обов'язкові реквізити і відповідати нормам та змісту відповідних податку та збору. Податкова звітність, складена з порушенням норм ст. 48 ПКУ, не вважається податковою декларацією (ст. 48 ПКУ);

- податкова декларація подається за звітний період у встановлені ПКУ

строки органу державної фіскальної служби, в якому перебуває на обліку платник податків. Платник податків зобов'язаний за кожний встановлений ПКУ звітний період подавати податкові декларації (ст. 49 ПКУ);

- у разі якщо у майбутніх податкових періодах платник податків самостійно виявляє помилки, що містяться у раніше поданій ним податковій декларації (крім митної декларації або обмежень, визначених ст. 50), він зобов'язаний надіслати уточнюючий розрахунок до такої податкової декларації за формою чинного на час подання уточнюючого розрахунку (ст. 50);

- податковий агент зобов'язаний подавати у строки, встановлені ПКУ для податкового кварталу, податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків, а також сум нарахованого та утриманого з них податку органу ДФС за місцем свого обліку (ст. 51) [2].

На основі вищезазначеного можна дійти висновку, що податкова звітність є підсумковою стадією виконання податкового обов'язку і передбачає сукупність дій платника податків (або особи, що його представляє) з обчислення податків і зборів та складання і подання документів, передбачених законодавством, до контролюючого органу. Застосування однозначного тлумачення та використання терміна «податкова звітність» сприятиме посиленню основних засад законодавства щодо сплати всіх податків та зборів.

В українському податковому законодавстві відсутні принципи ведення податкового обліку. Визначимо окремі принципи організації податкового обліку та податкової звітності на підприємстві [114]:

1. Принцип обов'язковості. Реалізація цього принципу полягає у тому, що кожен платник податків має вести податковий облік та складати податкову звітність, якщо він не звільняється від цього обов'язку рішенням органів виконавчої влади. Прикладом реалізації цього принципу, є норма, яка передбачає необхідність подання звітності платником податку, навіть у випадку відсутності податкових зобов'язань.

2. Принцип систематичності. Цей принцип реалізується шляхом постійного відображення операцій, які здійснює підприємство, шляхом складання первинних документів, податкових реєстрів та податкової звітності. Цей процес має здійснюватись безперервно, щоб підприємство не допускало помилок в цих документах та вірно розраховувало свої податкові зобов'язання.

Відсутність податкового обліку, порушення керівниками та іншими посадовими особами підприємств, установ, організацій встановленого законом порядку ведення податкового обліку тягне за собою накладення штрафу у розмірі від п'яти до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (НМДГ). У разі повторного порушення протягом року передбачено накладення штрафу у розмірі від десяти до п'ятнадцяти НМДГ [14].

3. Принцип періодичності передбачає можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання та подання податкової звітності. Платник податків зобов'язаний подавати податкову звітність до податкових органів тільки за податкові періоди, визначені нормативно-правовими актами. В Податковому кодексу України є деякі неточності стосовно подання звітності. Так, звітність з плати за землю та фіксованого сільськогосподарського податку має подаватися до 20 лютого поточного року, хоча для податків, по яким застосовується податковий (звітний) період який дорівнює календарному року, звітність має подаватися протягом 60 календарних днів після закінчення звітного року.

4. Принцип хронологічності. Прикладом реалізації цього принципу є необхідність відображення операцій підприємства в податкових реєстрах (наприклад, реєстр виданих та отриманих податкових накладних для платників ПДВ або книга обліку доходів та витрат для суб'єктів малого підприємництва) в тій послідовності, в якій вони були здійснені підприємством.

5. Принцип законності. Здійснюючі податковий облік, підприємство має дотримуватись встановлених норм законодавчих актів, користуватися своїми

правами та виконувати свої обов'язки.

6. Принцип точності та достовірності. Інформація, яка відображається у первинних документах, податкових реєстрах та податковій звітності має носити точний та достовірний характер. Наприклад, податкова документація має бути складена за правилами встановленими Міністерством доходів і зборів України. Відхилення від встановлених правил призведе до неприйняття податкової звітності до розгляду чи до здійснення позапланової податкової перевірки на підприємстві, якщо дані камеральної перевірки будуть свідчити про допущені підприємством помилки.

Неподання або несвоєчасне подання громадянами декларацій про доходи чи включення до декларацій перекручених даних, неведення обліку або неналежне ведення обліку доходів і витрат, для яких законами України встановлено обов'язкову форму обліку, тягне за собою попередження або накладення штрафу у розмірі від трьох до восьми НМДГ [14].

7. Принцип своєчасності. Визначення суми податкових зобов'язань платника податків здійснюється шляхом складання податкової звітності. Платники податків мають надавати податкову звітність в установлені цим законом терміни. Якщо цього не відбувається податкові органи отримують можливість самостійно визначити суму податкових зобов'язань платника податків та нарахувати штрафні санкції.

Платник податків, що не подає податкову декларацію у строки, визначені законодавством, сплачує штраф у розмірі 170 грн. за кожне таке неподання або її затримку. Кожне наступне порушення протягом року передбачає штрафні санкції в розмірі 1020 грн.

8. Принцип гнучкості. З урахуванням того, що зміни у податковому законодавстві відбуваються постійно система податкового обліку на підприємстві має бути до них готовою та носити гнучкий характер, щоб без додаткових витрат пристосуватися до змін, передбачених законодавчими або

нормативно-правовими актами. Прикладом цього може бути адаптація підприємств до зміни умов оподаткування, форми податкової звітності.

9. Принцип конфіденційності. Дані, отримані в процесі податкового обліку, систематизуються у податковій звітності, що надається до податкових органів, які будуть її перевіряти. Але, при цьому, інформація наведена у податковій звітності не повинна тиражуватися та передаватися до інших платників податків (наприклад, конкурентів).

10. Принцип відповідальності. В процесі ведення податкового обліку може виникнути ситуація, коли платник податку занижує суму податкових зобов'язань або не подає податкову звітність. В цьому випадку, можуть бути застосовані різні види відповідальності: адміністративна, фінансова, кримінальна.

Таблиця 1.3

Класифікація форм податкової звітності підприємства

Класифікаційна ознака	Вид звітності	Характеристика
Періодичність складання	Місячна, квартальна, піврічна, дев'ятимісячна, річна	Подається відповідно раз у місяць, квартал, півроку, дев'ять місяців, рік
Строк подання	Поточна	Місяць, квартал, півріччя, 9 місяців
	Річна	Результати роботи за рік
За критерієм звітування	Звітна	У разі подання за термінами, передбаченими для відповідного звітного періоду
	Звітна нова	У разі, коли протягом терміну подання платник подав звітну декларацію та виявив помилки будь-якого змісту, які він має право виправити до встановленого терміну подання звітності;
	Уточнююча	У разі, коли подається декларація з виправленими помилками після останнього терміну подання для відповідного звітного періоду
Рівень спеціалізації	Загальна	Охоплює всі сторони діяльності
	Спеціалізована	Охоплює тільки певний вид діяльності (звітність із використання фонду оплати праці тощо)
Ступінь узагальнення	Індивідуальна	Однієї юридичної особи
	Консолідована	Юридичної особи та дочірніх підприємств

1	2	3
За формою подання	Паперова	Податкова звітність подається на непошкодженому паперовому носії формату А4, який заповнюється машинописним текстом чи друківаними літерами без помарок, закреслень, виправлень і уточнень
	Електронна	В електронній формі — у порядку підготовки і подання податкових документів електронному вигляді засобами телекомунікаційного зв'язку, встановленому центральним органом ДПС
За способом подання	Подається особисто	Особисто платником податків або уповноваженою на це особою
	Поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення	Платник податку зобов'язаний здійснити таке відправлення на адресу відповідного органу державної податкової служби не пізніше ніж за 5 днів до закінчення граничного строку подання податкової декларації (п. 49.5 ПКУ)
	Засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням вимог законів щодо електронного документообігу та цифрового підпису	Платник податку зобов'язаний здійснити таке відправлення на адресу відповідного органу державної податкової служби не пізніше закінчення останньої години дня, в якому спливає такий граничний строк (п. 49.5 ПКУ)

Податкова звітність класифікується за різними ознаками: залежно від періодичності, строків подання, за критерієм звітування, ступеня узагальнення, за формою подання тощо (табл. 1.3)

Податкова декларація, яка подається протягом звітного періоду вперше, має статус «Звітна». Якщо платник податків самостійно виявляє помилки, що містяться в раніше поданій податковій декларації, то він має право подати нову декларацію з правильними показниками. Якщо нова декларація подається до закінчення звітного податкового періоду, то вона має статус «Звітна нова».

Платник податків має право виправляти помилки у податкових деклараціях протягом 1095 днів.

У разі коли помилки виправляються після закінчення звітного податкового періоду, платник податків з метою виправлення помилок подає:

- або уточнюючий розрахунок до податкової декларації;

- або відображує уточнені показники у складі податкової декларації будь-якого наступного податкового періоду.

У разі якщо платник податку виправляє через уточнюючий розрахунок помилки, які привели до недоплати податкового зобов'язання, він повинен сплатити штраф у розмірі 3% від суми такої недоплати. Виправлення помилки через податкову декларацію наступних податкових періодів зобов'язує платника податків сплатити штраф у розмірі 5% від суми недоплати.

Платники податків несуть відповідальність за неподання або несвоєчасне подання податкових декларацій. Статтею 120 ПКУ передбачено накладання штрафу у розмірі 170 гривень за кожне неподання або несвоєчасне подання. Ті самі дії, вчинені протягом року, якщо вже було застосовано штраф за таке порушення, збільшують розмір штрафу до 1020 гривень за кожне неподання або несвоєчасне подання податкової декларації.

Податкова декларація є вагомою частиною процесу адміністрування податків, адже в ній фактично реалізується елемент звітності перед контролюючими органами.

Податкові декларації формуються та подаються до контролюючого органу протягом строку, що розпочинається з наступного дня, який настає за останнім днем звітного періоду, в терміни, визначені законодавчо. Форми податкової звітності за основними податками узагальнено у таблиці 1.4 [2].

Платнику надається право обирати один із трьох способів подання податкової звітності: особисто або через уповноважену особу; поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення; засобами електронного зв'язку в електронній формі (з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису підзвітних осіб).

Це право обмежується для великих і середніх підприємств, які зобов'язані подавати податкові декларації в електронній формі.

Таке рішення спрямоване на покращення адміністрування податків шляхом оптимізації документообігу та враховує наявність технічних можливостей у відповідних платників щодо його реалізації.

Процес упровадження електронної звітності в оподаткуванні містити у собі численні переваги як для ДФС, так і для платників податків. Але виникає також велика кількість проблемних питань, що потребують вирішення (табл. 1.4).

Переваги та недоліки процесу впровадження електронної звітності в оподаткуванні

Переваги	Недоліки
<p>економія робочого часу; можливість платникам своєчасно і зручно звітувати в усі контролюючі державні органи;</p> <ul style="list-style-type: none"> - заощадження коштів на придбання бланків звітних документів; - можливість для платника відстежувати рух свого звіту на шляху до податкової; - проведення автоматичної перевірки підготовлених документів на наявність арифметичних помилок та опісок; - оперативне оновлення форматів подання документів в електронному вигляді за допомогою телекомунікаційних каналів зв'язку; - конфіденційність інформації та зниження впливу людського фактору; - оперативність оброблення одержаної інформації 	<ul style="list-style-type: none"> - соціально-психологічні фактори; - потреба додаткових фінансових вкладень у процес автоматизації електронної звітності; - необхідність у доступі до мережі Інтернет, який є платним; - проблеми у провайдера Інтернету; - необхідність платного придбання програмного забезпечення для відправлення електронної податкової звітності; - необхідність купувати за власні кошти електронні ключі в Акредитованих Центрах Сертифікації Ключів (АЦСК) для подання електронної податкової звітності

Таким чином, система подачі податкової звітності в електронному вигляді забезпечує тісну взаємодію фіскальних органів та платників податків, має певні переваги та недоліки.

Якщо проаналізувати наведений перелік переваг та недоліків надання звітності у електронній формі, то можна дійти висновку, що головним чином електронна звітність економити час, а основним фактором виникнення недоліків є можливі технічні неполадки.

Зважаючи на пришвидшення економічних операцій з кожним днем, електронна звітність є невід'ємною необхідністю організації обліку та вимогою часу. За умови високого рівня технічної бази та програмного обслуговування переваги від використання системи подання податкової звітності в електронному вигляді перевищать її недоліки.

Таким чином, звітність за податками розкриває її користувачам інформацію про нараховані податкові зобов'язання, правильність застосування податкової бази, методів її нарахування або регулювання заборгованості платника за таким податком. З податкової звітності видно стан зобов'язань підприємства, пов'язаних з нарахуванням і сплатою податків та інших зборів та платежів.

Дана звітність подається до позабюджетних фондів, проте основним користувачем виступають органи податкової служби і подається туди за підсумками звітного періоду у встановлений строк. Проте терміни подачі звітності встановлюються окремо за кожним податком. Крайні терміни подачі податкової звітності можуть бути продовжені на підставах, передбачених податковим законодавством.

Подання податкової звітності в електронному вигляді є надзвичайно важливим кроком у взаєморозумінні та налагодженні партнерських стосунків між контролюючим органом та платниками податків.

Сучасні електронні комунікації та неминучість їх застосування у загальноекономічних процесах дають можливість значною мірою оптимізувати виробничі процеси, спростити документообіг та постійно вдосконалювати методи прийняття управлінських рішень. Їх застосування в організації відносин між платником і державою дає можливість мінімізувати вплив фіскальних органів на суб'єкта оподаткування під час визначення податкового зобов'язання у звітності з податків.

Інформація, наведена у фінансових звітах, стає необхідною для користувачів завдяки властивим їй якісним характеристикам, основними з яких

є: зрозумілість, доречність, своєчасність, достовірність та порівняність.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ СТОВ «БЕРЕГІНЯ»

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

2.1. Характеристика фінансово-господарської діяльності та постановки обліково-аналітичної роботи суб'єкта дослідження

Товариство з обмеженою відповідальністю «Плиски-Агро» іменоване в подальшому Товариство, створене у відповідності до Конституції України, Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Законів України «Про господарські товариства», «Про зовнішньоекономічну діяльність», інших законодавчих та нормативних актів та згідно з рішенням загальних зборів засновників.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Скорочена назва Товариства: ТОВ «Плиски-Агро». Місце знаходження та юридична адреса товариства: 16400, Україна, Чернігівська область, Борзнянський район район, місто Борзна, вул. Київська, будинок 54.

Директором ТОВ «Плиски-Агро» є Бідний Валентин Миколайович.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Основним видом діяльності товариства є вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.

Згідно Статуту головною метою діяльності товариства є забезпечення прибутку на основі:

зайняття підсобними промислами та виробництво товарів широкого

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

вжитку;

сушіння та збереження зернових і продуктів, їх переробки;

заготівля, закупівля, переробка сільськогосподарської продукції, як власного виробництва, так і придбаної у інших фізичних та юридичних осіб, у

тому числі за готівку;

ВП НУБІП України "НАТІ" розведення свиней та поросят;

виробництво борошна;

виробництво неочищеної олії та жирів;

ВП НУБІП України "НАТІ" проведення ефективної зовнішньоекономічної діяльності з метою завезення елітних сортів насіння, сільськогосподарської техніки та нових технологій вирощування сільськогосподарської продукції;

ВП НУБІП України "НАТІ" проведення робіт по захисту сільськогосподарських культур від шкідників, бур'янів та хвороб за рахунок впровадження біологічних препаратів;

ВП НУБІП України "НАТІ" організації оптової та роздрібної торгівлі промисловими та продуктовыми товарами, реалізації автотранспорту, паливно-мастильних

матеріалів, сировинних ресурсів;

здійснення інших видів діяльності, не заборонених законодавством України.

ВП НУБІП України "НАТІ" ТОВ «Плиски-Агро» має відокремлене майно, самостійний баланс, поточний та вкладні (депозитні) рахунки в банківських установах, круглу

печатку, штампи і бланки зі своїми найменуваннями, емблему та інші реквізити, необхідні для здійснення своєї діяльності.

ВП НУБІП України "НАТІ" Показники результатів діяльності ТОВ «Плиски-Агро» формуються за даними фінансового та управлінського обліку, які об'єднуються в обліково-

аналітичній системі підприємства і являються обліково-аналітичною інформацією.

Обліково-аналітична інформація формується в обліково-аналітичній системі, яка об'єднує роботу бухгалтерії та економічної служби підприємства.

ВП НУБІП України "НАТІ" ВП НУБІП України "НАТІ" Аналіз результатів діяльності ТОВ «Плиски-Агро» здійснюється в кінці

звітного періоду за даними фінансової звітності, яка в свою чергу складається бухгалтерською службою на підставі даних бухгалтерського обліку. Тому коли

аналітичний відділ одержує аналітичну інформацію вона повинна відповідати основним вимогам. Для цього на етапі контролю перевіряється достовірність відображення облікової інформації в звітності, а при необхідності і в регістрах аналітичного та синтетичного обліку.

Майно товариства складається з оборотних та необоротних активів.

Структуру майна можна оцінити як мобільну: у підприємства переважають оборотні активи, частка яких у 2018 році склала 72,6% (табл. 1.6).

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Таблиця 1.6

Склад, динаміка та структура майна ТОВ «Плиски-Агро» за 2019-2021 роки

Види активів	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+,-)				Т емп росту, %	
	сума тис.грн.	питома вага, %	сума тис.грн.	питома вага, %	сума тис.грн.	питома вага, %	2020 р. від 2019 р.		2021 р. від 2020 р.		2020 р. до 2019 р.	2021 р. до 2020 р.
							в сумі тис.грн.	в структурі, пунктів	в сумі тис.грн.	в структурі, пунктів		
Майно-всього	23494	100,0	37126	100,0	35035	100	13632	0,0	2091	0,0	158,0	94,4
1. Необоротні активи у т.ч.	9504	40,5	9886	26,6	9609	27,4	382	-13,8	-277	0,8	104,0	97,2
- основні засоби	7601	32,4	7686	20,7	6825	19,5	85	-11,7	-861	-1,2	101,1	88,8
2. Оборотні активи у т.ч.:	13990	59,5	27240	73,4	25426	72,6	13250	13,8	-1814	-0,8	194,7	93,3
- запаси	8533	36,3	10527	28,4	20251	57,8	1994	-8,0	9724	29,4	123,4	192,4
- грошові кошти та розрахунки	5457	23,2	16713	45,0	5175	14,8	11256	21,8	-11538	-30,2	306,3	31,0
- кошти в розрахунках	5178	22,0	16600	44,7	5011	14,3	11422	22,7	-11589	-30,4	320,6	30,2
- грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	279	1,2	113	0,3	164	0,5	-166	-0,9	51	0,2	40,5	145,1

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Протягом аналізованого періоду вартість майна коливається.

При порівнянні 2020 року з 2019 роком вартість майна підприємства збільшилася на 13632 тис. грн., або в 1,6 рази, що свідчить про нарощування обсягів діяльності в цей період. При цьому необоротні активи зросли в 2020 році відносно 2019 року на 382 тис. грн. (4,0 %), а оборотні активи на 13250 тис. грн., або в 1,9 рази. У 2021 році порівняно з 2020 роком вартість майна зменшилась на 2091 тис. грн. або 5,6 %.

В структурі майна зміни відбулись у бік збільшення оборотних активів у 2020 році (+13,8 %) та зменшення у 2018 році (-0,8 %), відповідним чином відбулась зміна частки необоротних активів в майні товариства.

Необоротні активи підприємства представлені, насамперед, основними засобами, вартість яких у 2021 році зменшилася на 861 тис. грн., або 11,2 %.

При цьому, темп зменшення вартості основних засобів більший від темпу зменшення вартості майна в цілому, що обумовило зменшення питомої ваги основного капіталу у майні з 32,4 % до 19,5 %.

Зростання оборотних активів пояснюється збільшенням запасів у 2020 році на 1110 тис. грн., або 23,4 % та на 9724 тис. грн. або в 1,9 рази - у 2021 році. При цьому грошові кошти та розрахунки збільшилися на 11256 тис. грн., або у 3 рази у 2020 році відносно 2019 року, але зменшилися на 11538 тис. грн. або 69 % у 2021 році відносно 2020 року, що відбулось переважно за рахунок зміни коштів у розрахунках. Це слід вважати позитивним, адже на кінець 2021 року з обороту вивільняється значна сума коштів (30,4 % від загальної вартості активів), які були задіяні дебіторами.

Основними джерелами фінансування майна ТОВ «Плиски-Агро» є власний та позиковий капітал (табл. 1.7).

Ефективна діяльність суб'єкта господарювання потребує управління фінансовими ресурсами (зокрема, власним капіталом підприємства), яке повинно забезпечити основи для стабільного розвитку підприємства та його

постійного зростання на ринку. В основі системи управління головним поняттям, що характеризує власний капітал, є поняття власності капіталу. А тому кожне рішення, яке пов'язане з управлінням власним капіталом, повинне прийматися з погляду його впливу на вартість підприємства загалом.

Власний капітал ТОВ «Плиски-Агро» протягом аналізованого періоду має тенденцію до збільшення.

Так, у 2020 році сума власного капіталу зросла відносно 2019 року на 10424 тис. грн. або в 1,5 рази; а протягом 2021 року - на 3702 тис. грн. або 12,2 %. При цьому питома вага власного капіталу зменшилась в 2020 році на 2,9 %, а протягом 2021 року збільшилась на 15,4 % відносно минулих років відповідно. Такі зрушення слід вважати позитивними, завдяки ним зменшується фінансова залежність товариства перед зовнішніми кредиторами.

Для покриття дефіциту у фінансових ресурсах товариство вдається до залучення поточних зобов'язань, розмір яких в 2020 році збільшився на 3208 тис. грн. або в 1,9 рази відносно 2019 року, а в 2021 році відносно 2020 року зменшився на 5793 тис. грн. або на 84,3 %. При цьому питома вага поточних зобов'язань в пасивах товариства зросла у 2020 році порівняно з 2019 роком на 2,9 %, а у 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилась на 15,4 %, що є позитивним. Така тенденція ще раз підтверджує зменшення фінансової залежності товариства на кінець аналізованого періоду, що позитивно позначається на його фінансовому стані.

Фінансова стійкість — це такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення.

Аналіз стійкості фінансового стану на ту або іншу дату дозволяє відповісти на питання: наскільки правильно підприємство управляло фінансовими ресурсами протягом періоду, що передує цій даті.

Таблиця 1.7

Склад, динаміка та структура капіталу ТОВ «Плиски-Агро» за 2019-2021 роки (станом на кінець року)

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Види пасивів	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+,-)				Темп зростання, %	
	сума, тис.грн.	питома вага, %	сума, тис.грн.	питома вага,%	сума, тис.грн.	питома вага, %	2020 р. від 2019 р.		2021 р. від 2020 р.		2020 р. ДО 2019 р.	2021 р. ДО 2020 р.
							в сумі тис.грн.	в структурі, пунктів	в сумі тис.грн.	в структурі, пунктів		
Капітал-всього	23494	100	37126	100,0	35035	100	13632	0,0	-2091	0,0	158,0	94,4
Власний капітал	19830	84,4	30254	81,5	33956	96,9	10424	-2,9	3702	15,4	152,6	112,2
в т.ч. статутний капітал	214	0,9	214	0,6	214	0,6	-	-0,3	-	0,0	100,0	100,0
Зобов'язання, в т. ч.	3664	15,6	6872	18,5	1079	3,1	3208	2,9	-5793	-15,4	187,6	15,7
- довгострокові зобов'язання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- поточні зобов'язання	3664	15,6	6872	18,5	1079	3,1	3208	2,9	-5793	-15,4	187,6	15,7
- кредиторська заборгованість	3601	15,3	6856	18,5	1079	3,1	3255	3,1	-5777	-15,4	190,4	15,7

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Важливо, щоб стан фінансових ресурсів відповідав вимогам ринку і потребам розвитку підприємства, оскільки недостатня фінансова стійкість може привести до неплатоспроможності підприємства і відсутності у нього коштів для розвитку виробництва, а надлишкова - перешкоджати розвитку, ускладнюючи витрати підприємства надлишковими запасами і резервами. Оцінка фінансової стійкості, як критерія надійності, дозволить нам визначити фінансові можливості ТОВ «Плиски-Агро» на тривалу перспективу. Фінансову стійкість підприємства визначають за системою узагальнюючих та часткових показників.

Часткові показники фінансової стійкості ТОВ «Плиски-Агро» за 2019 - 2021 роки надано в табл. 1.8.

Таблиця 1.8

Часткові показники фінансової стійкості ТОВ «Плиски-Агро» за

2019-2021 роки

Показники	Нормативне значення	2019р.	2020р.	2021р.	Відхилення (+,-)	
					2020р. вц 2019 р.	2021 р. від 2020р.
Показники структури джерел формування капіталу						
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,844	0,815	0,969	-0,029	0,154
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,156	0,185	0,031	0,029	-0,154
Коефіцієнт фінансування	>1,0	5,412	4,403	31,470	-1,010	27,067
Коефіцієнт фінансового ризику	<1,0	0,185	0,227	0,032	0,042	-0,195
Коефіцієнт фінансової залежності	<2,0	1,185	1,227	1,032	0,042	-0,195
Показники стану оборотних активів						
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	збільшення	0,521	0,673	0,717	-0,153	0,044
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	>0,1	0,738	0,748	0,958	0,010	0,210
Коефіцієнт забезпечення запасів	>0,5	1,210	1,935	1,202	0,725	-0,733
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	збільшення	0,027	0,006	0,007	-0,021	0,001
Показники стану основного капіталу						
Коефіцієнт виробничого потенціалу	збільшення	0,534	0,377	0,379	-0,157	0,002
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	збільшення	0,324	0,207	0,195	-0,117	-0,012
Коефіцієнт накопичення амортизації	збільшення	0,147	0,222	0,314	0,075	0,093
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	збільшення	1,472	2,755	2,646	1,283	-0,109

Аналізуючи дані таблиці 1.8, зазначимо, що протягом 2019-2021 років

показники структури капіталу складають значення, що більше нормативних

Так, рівень фінансової незалежності по відношенню до зовнішніх джерел коштів ТОВ «Плиски-Агро» на протязі 2020 року мав тенденцію до зменшення, а протягом 2021 року збільшився на 0,154, і становив 0,969. При цьому, протягом аналізованого періоду, значення показника перевищувало нормативне значення 0,5, що свідчить про достатню фінансову стійкість товариства.

Річний приріст частки власних коштів самого товариства в загальному обсязі інвестованих коштів склав у 2021 році 0,154, що можна оцінити позитивно. Така тенденція пояснюється деяким збільшенням власного капіталу та його питомої ваги в структурі капіталу товариства.

Відповідно коефіцієнт концентрації залученого капіталу відповідає нормативному ($<0,5$) протягом 2016-2018 років, має протилежні значення відхилень і тенденцію до зменшення, що свідчить про незначну питому вагу зобов'язань в загальній величині сукупного капіталу підприємства, до того ж має позитивну тенденцію до зниження.

Коефіцієнт фінансування відповідає нормативному значенню протягом всього аналізованого періоду, але при цьому значно коливається. Так, якщо в 2019 році на 1 грн. зобов'язань припадало 5,412 грн. власного капіталу, що більше від 2020 року на 1,010 грн., то в 2021 році на 1 грн. зобов'язань припадає 31,470 грн. власного капіталу, що перевищує значення минулого року на 27,067 грн. Така тенденція свідчить про виведення з обороту в 2021 році коштів кредиторів, що підвищило фінансову незалежність товариства.

Показники стану оборотних активів мають позитивні значення, що пояснюється наявністю власного оборотного капіталу. Вартість власного оборотного капіталу характеризується зростанням, що свідчить про поступове покращення фінансового стану підприємства.

Станом на кінець року частка власних коштів, які знаходяться в мобільній формі товариства, є незначною - 0,717. Відхилення цього показника від

оптимального значення (0,5) складає 0,217.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу, що показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, свідчить про її наявність протягом всього аналізованого періоду. В 2021 році для фінансування поточної діяльності було використано 0,717 грн. власного капіталу, що на 0,044 грн. більше відносно 2020 року.

Зовнішні джерела формування коштів товариства є незначними, тому фінансова напруга або фінансовий ризик у контексті залежності від зовнішніх інвесторів та кредиторів не перевищує рекомендовані значення. Це знайшло втілення в розрахунках коефіцієнта фінансового ризику, рівень якого є в межах рекомендованого ($<1,0$). Слід зазначити, що враховуючи достатність власних джерел фінансування запасів та витрат, залучення зовнішніх джерел для господарської діяльності не є необхідним.

Коефіцієнт фінансової залежності на кінець аналізованого періоду не перевищує нормативне значення ($<2,0$), і має позитивну тенденцію до зниження, що підтверджує незначну фінансову залежність підприємства від зовнішніх кредиторів, яка поступово зменшується.

Щодо показників стану основного капіталу, то слід відзначити зменшення в 2020 році значення коефіцієнта реальної вартості майна та основних засобів у майні порівняно з 2016 роком відповідно на 0,157 та 0,117, в 2021 році відбулось деяке зростання коефіцієнта реальної вартості майна порівняно з минулим роком (+0,002), але зменшення коефіцієнта реальної вартості основних засобів у майні (-0,012), що свідчить про незначне зниження виробничого потенціалу товариства протягом 2021 року відносно 2017 .

Коефіцієнт накопичення амортизації основних засобів товариства в 2021 році склав 0,314, що свідчить про можливість основних засобів приймати участь у виробничому процесі, адже, придатними до використання є 68,6 % основних засобів, що потребує уваги до цієї проблеми з боку керівництва та потребує втілення відповідних заходів з його боку.

Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів має протилежну до рекомендованої тенденцію до зниження в 2021 році відносно 2020 року, що свідчить про зниження рівня забезпеченості необоротних активів оборотними, але він значно вище коефіцієнта фінансового ризику, що є ознакою фінансової стабільності, адже зобов'язання ТОВ «Плиски-Агро» гарантовано покриваються оборотними активами.

Узагальнюючим показником фінансової стійкості є надлишок або нестача джерел формування запасів, що отримується у вигляді різниці між величиною джерел формування та вартістю запасів. При цьому мається на увазі забезпеченість запасів такими джерелами, як власні оборотні засоби, довгострокові та короткострокові кредити.

Узагальнюючі показники фінансової стійкості ТОВ «Плиски-Агро» за 2019-2021 роки наведено в табл. 1.9.

За результатами розрахунків при збільшенні у 2021 році порівняно з минулим роком запасів на 9724 тис. грн. підприємство забезпечило приріст власних оборотних коштів на 3979 тис. грн. У підсумку вартість власних оборотних коштів для формування запасів збільшилася з 10326 тис. грн. у 2019 році до 24347 тис. грн. у 2021 році, або на 14021 тис. грн. Протягом 2019-2021 років спостерігається надлишок власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів, хоча у 2021 році порівняно з 2020 цей надлишок зменшується на 5761 тис. грн. Отже, підприємство протягом досліджуваного періоду є абсолютно фінансово стійким.

Фінансово стійким можна вважати таке підприємство, яке спроможне за рахунок власних оборотних коштів забезпечити формування запасів, не допустити невиправданої кредиторської заборгованості, своєчасно розраховуватись за своїми зобов'язаннями. ТОВ «Плиски-Агро» відповідає цим вимогам, а отже, є фінансово незалежним від зовнішніх позикових джерел.

Таблиця 1.9

Узагальнюючі показники фінансової стійкості ТОВ «Плиски-Агро» за 2019 -2021 роки (станом на кінець року)

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення (+,-)	
				2020 р. від 2019 р.	2021 р. від 2020 р.
1. Наявність власного оборотного капіталу для формування запасів	10326	20368	24347	10042	3979
2. Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів	10326	20368	24347	10042	3979
3. Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів	10389	20384	24347	9995	3963
4. Запаси	8533	10527	20251	1994	9724
5. Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу для формування запасів	1793	9841	4096	8048	-5745
6. Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів	1793	9841	4096	8048	-5745
7. Надлишок (+), нестача (-) власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів	1856	9857	4096	8001	-5761
8. Запас стійкості фінансового стану, днів	30,4	133,7	74,8	103,3	-58,9
9. Номер типу фінансової ситуації відповідно до класифікації	абсолютна фінансова стійкість	абсолютна фінансова стійкість	абсолютна фінансова стійкість	x	x
10. Надлишок (+), нестача (-) джерел фінансування на 1 грн. запасів, грн.	0,218	0,936	0,202	0,719	-0,734

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «Плиски-Агро» проведемо за допомогою табл. 1.10. Для цього порівняємо розмір платіжних засобів, які згруповані за рівнем ліквідності, із платіжними зобов'язаннями, які згруповані за терміновістю оплати.

За результатами розрахунків можна сформулювати висновки, що баланс товариства не є достатньо ліквідним, зважаючи на те, що підприємство не має достатньої суми наявних грошових коштів для розрахунків з кредиторами ($A_i < P_i$).

Таблиця 1.10

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Активи та пасиви ТОВ «Плиски-Агро» за рівнем ліквідності на кінець 2019-2021 роки,

(тис. гри.)

Група	Вид оборотних активів за рівнем ліквідності	Роки			Група	Вид зобов'язань за строковістю сплати	Роки			Надлишок (+) або нестача (-) платіжних засобів (А-П)		
		2019	2020	2021			2019	2020	2021	2019	2020	2021
A1	Високоліквідні активи	279	113	164	П1	Найбільш строкові зобов'язання	3601	6856	1079	-3322	-6743	-915
A2	Середньо-ліквідні активи	8533	10527	20251	П2	Коротко-строкові зобов'язання	63	16	-	5115	16584	5011
A3	Низьколіквідні активи	5178	16600	5011	П3	Довгострокові зобов'язання				8533	10527	20251
A4	Важколіквідні активи	9504	9886	9609	П4	Постійні пасиви	19830	30254	33956	-10326	-20368	-24347
	Разом	23494	37126	35035		Разом	23494	37126	35035	x	x	x

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

На кінець 2019 року найбільш ліквідні активи покривають найбільш термінові зобов'язання лише на 15,2 %, у 2020 та 2021 роках відповідно на 7,7 % та 1,6 %.

При цьому, ліквідними є друга та третя група активів протягом усного аналізованого періоду. Слід зазначити, що підприємство не користується послугами установ банків і не має заборгованості за довгостроковими кредитами. Тому вважаємо виконання 3-го співвідношення умовним.

Також на товаристві відмічаємо наявність власного капіталу як для формування важко ліквідних активів, так і оборотних активів. Впродовж аналізованого періоду підприємство мало власний оборотний капітал, який збільшився протягом останнього року на 3979 тис. грн.

Таблиця 1.11

**Показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «Плиски-Агро»
за 2019-2021 рр.**

Показники	Роки			Відхилення (+,-)	
	2019	2020	2021	2020 р. від 2019 р.	2021 р. від 2020 р.
1. Оборотні активи, тис. грн.	13990	27240	25426	13250	-1814
2. Поточні зобов'язання, тис. грн.	3664	6872	1079	3208	-5793
3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	279	113	164	-166	51
4. Поточна дебіторська заборгованість	5178	16600	5011	11422	-11589
5. Активи	23494	37126	35035	13632	-2091
6. Довгострокові зобов'язання				0	0
7. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,076	0,016	0,152	-0,060	0,136
8. Проміжний коефіцієнт покриття	1,489	2,432	4,796	0,943	2,364
9. Загальний коефіцієнт покриття	3,818	3,964	23,564	0,146	19,600
10. Коефіцієнт загальної платоспроможності	6,412	5,403	32,470	-1,010	27,067

З категорією ліквідності тісно пов'язане поняття платоспроможності, яке характеризує здатність підприємства своєчасно й повністю виконати свої

платіжні зобов'язання, що впливають із кредитних та інших операцій грошового характеру і мають певні терміни оплати.

Показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «Плиски-Агро» за 2019 - 2021 роки наведено в таблиці 1.11.

За даними табл. 1.11 можна відзначити, що коефіцієнт абсолютної ліквідності ТОВ «Плиски-Агро», який показує, яку частку поточних зобов'язань підприємство має можливість негайно погасити високоліквідними оборотними активами, має значення, нижче за нормативне (0,2), що є негативним моментом в процесі діяльності товариства.

Проміжний коефіцієнт покриття, свідчити, що товариство може погасити достатню частину поточних зобов'язань, використавши поряд з високоліквідними активами дебіторську заборгованість, адже коефіцієнт відповідає рекомендованому ($>0,7$) протягом всього аналізованого періоду, до того ж коефіцієнт в 2021 році порівняно з 2020 роком збільшився на 0,136.

Загальний коефіцієнт покриття, який показує, скільки одиниць оборотних активів надає на кожну одиницю поточних зобов'язань, свідчить про їх достатність в 2019 - 2021 роках, адже він більше рекомендованого значення ($>2,0$), тому структуру балансу ТОВ «Плиски-Агро» можна вважати задовільною, а підприємство - платоспроможним.

Коефіцієнт загальної платоспроможності показує, що на 1 гривню зобов'язань в 2019 році припадало 6,412 грн. активів товариства. Коефіцієнт має позитивну тенденцію до зростання, в 2020 році він склав 32,470, що більше від минулого 2021 року на 27,067.

Отже, платоспроможність, що характеризує можливість ТОВ «Плиски-Агро» своєчасно і в повному обсязі задовольняти платіжні вимоги постачальників, повертати кредити і позики, виплачувати заробітну плату, вносити платежі до бюджету, свідчить про відповідність рекомендованим значенням. Платоспроможність ТОВ «Плиски-Агро» залежить від рівня

ліквідності його активів.

Таким чином, проведений аналіз складу, структури і динаміки активів, власного капіталу і зобов'язань дає підстави визначити позитивні й негативні зміни у майновому стані ТОВ «Плиски-Агро». Основними позитивними тенденціями слід вважати:

- збільшення загальної вартісної оцінки активів, що свідчить про нарощування майнового потенціалу підприємства;

- зростання розміру грошових коштів та їх еквівалентів (як високоліквідних активів), збільшення їх питомої ваги в структурі майна і оборотних активів;

- кредиторська заборгованість менше від дебіторської;

- відсутність сум по так званих «негативних» статтях балансу, а саме, непокритого збитку, резерву сумнівних боргів;

- наявність абсолютного фінансового стану протягом 2019-2021 років.

Негативним слід вважати:

- наявність значної частки дебіторської заборгованості у активах балансу (14,3 %);

- баланс товариства протягом аналізованого періоду не є достатньо ліквідним.

Підсумовуючи викладене, відзначимо підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності ТОВ «Плиски-Агро» в 2018 році порівняно з минулими роками, що виявилось у підвищенні платоспроможності, збільшенні робочого капіталу, збереженні абсолютно стійкого фінансового стану. Враховуючи наявність деяких негативних тенденцій фінансово-господарської діяльності ТОВ «Плиски-Агро» потребує від керівництва певних заходів щодо поліпшення ситуації.

Для підвищення ефективності використання фінансових коштів ТОВ

«Плиски-Агро» необхідно впровадити заходи, які сприятимуть збільшенню прибутку, зменшенню вартості матеріальних активів та дебіторської заборгованості, а також оптимізації структури капіталу підприємства:

- забезпечення достатнього розміру власного капіталу і його приросту в необхідних розмірах;

- зменшення собівартості продукції;

- підтримання оборотності запасів і дебіторської заборгованості на оптимальному рівні;

- комплексний та ретельний аналіз показників ліквідності і платоспроможності підприємства;

управління запасами підприємства:

- систематичне планування і прогнозування необхідного розміру ліквідних засобів шляхом обліку всіх належних платежів і обліку грошових надходжень;

- визначення мінімально необхідної потреби в грошових активах для поточної господарської діяльності;

- забезпечення прискорення обороту грошових активів;

першочергове спрямування прибутку на поповнення власного оборотного капіталу, тобто на збільшення частки власних коштів у джерелах покриття оборотних активів;

- використання можливості отримання довгострокових кредитів і позик у підприємницькій діяльності.

Перш за все, ТОВ «Плиски-Агро» потрібно здійснювати аналіз та пошук внутрішніх резервів по збільшенню прибутковості діяльності за рахунок підвищення якості товарів, зниження їх собівартості, раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Оскільки метою є підвищення показників ліквідності та платоспроможності, ТОВ «Плиски-Агро» слід ввести управління запасами з

метою оптимізації запасів матеріалів, незавершеного виробництва та готової продукції. Оптимізація їх рівня має вплинути на перерозподіл оборотних коштів підприємства, в результаті чого очікується збільшення величини ліквідних грошових коштів та зменшення величини неліквідних виробничих запасів.

Один з варіантів підвищення платоспроможності ТОВ «Плиски-Агро» є збільшення грошових коштів, що в свою чергу збільшить коефіцієнт абсолютної ліквідності. Це дозволить підприємству брати позики в банку для фінансування поточної діяльності. Збільшення грошових коштів також можна забезпечити за рахунок реалізації та здачі в оренду виробничих фондів.

Загалом, для підвищення ефективності управління та в результаті зменшення розміру дебіторської заборгованості необхідно на постійній основі здійснювати такі заходи, як:

- визначення ступеню ризику несплати рахунків покупцями;
- збільшення кількості покупців (дебіторів) з метою мінімізації втрат від несплати;
- ведення оперативного контролю за надходженням готівки на рахунки підприємства;
- аналіз платоспроможності та надійності потенційних покупців;
- визначення можливості та необхідності застосування кредитної політики щодо окремих покупців продукції та формування її принципів і умов;
- аналіз структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства у попередніх періодах та чітке планування на майбутнє;
- своєчасне визначення розміру сумнівної заборгованості;
- ведення претензійної роботи;
- контроль за виконанням платіжних умов за договорами та негайне припинення співпраці з покупцями, що їх порушують;
- своєчасне виявлення недопустимих політикою підприємства видів дебіторської заборгованості.

Крім того, доцільно також рефінансувати частину дебіторської заборгованості підприємствам для оптимізації її розміру та структури. Основною метою рефінансування є прискорення перетворення дебіторської заборгованості в інші форми оборотних активів підприємства такі, як грошові кошти, ліквідні короткострокові цінні папери тощо.

2.2. Етапи складання податкової звітності підприємства

Податкова система є в податкові системи унікальні й своєрідні, як унікальна і своєрідна кожна країна. Ефективне функціонування податкової системи України є однією з важливих передумов забезпечення стабільності економіки на сучасному етапі розвитку. До 1 січня 2011 р. Законом України «Про систему оподаткування в Україні» визначалися сутність, принципи і характеристики системи оподаткування в Україні. З набранням із 1 січня 2011 р. чинності кодифікованим актом - Податковим кодексом України (ПКУ), який складається із норм, що охоплюють і покликані гармонізувати регулювання усіх найважливіших відносин у сфері оподаткування, суттєво змінюється система, принципи і правила оподаткування в Україні. Чинний Податковий кодекс України використовує категорії «податкова система» та «державна податкова справа». На перший погляд, принципів змін не відбулося, і в будь-якому разі йдеться про сукупність податків та зборів і механізми їх справляння. Водночас здається, що використання поняття податкової системи є доцільнішим. По-перше, саме таке визначення для сукупності всіх податків і зборів використовується податковими законодавствами пострадянських держав. По-друге, поняття «оподаткування» значно ширше, ніж той зміст, який із ним пов'язувався в минулому. До оподаткування входить не лише вичерпний перелік податків і зборів, а й процесуальне забезпечення їх появи (введення, зміни, скасування) та справляння. Податковим кодексом України встановлено, що сукупність загальнодержавних і місцевих податків та зборів, які справляються в установленому законодавством порядку, становить податкову систему України.

А «державна податкова справа» згідно з п. 1.1 ст. 1 ПКУ - це сфера діяльності контролюючих органів, передбачена законодавством України, спрямована на формування і реалізацію державної податкової політики в частині адміністрування податків, зборів, платежів. Під податком слід розуміти обов'язковий, безумовний платіж до бюджету відповідного рівня, здійснюваний платниками у порядку і на умовах, що визначаються Податковим кодексом України. Ця редакція Кодексу закріплює три принципові риси, які, на думку законодавця, мають характеризувати тільки податок: обов'язковість, безумовність і надходження до відповідного бюджету. Збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється із платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, зокрема внаслідок учинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами й особами юридично значимих дій.

У податковій системі можна виокремити дві підсистеми: оподаткування юридичних осіб (підприємств, організацій) та оподаткування фізичних осіб (резидентів і нерезидентів). Облік і звітність підприємств у податковій системі в контексті ПКУ слід розуміти як складову облікової системи підприємства (підсистему обліку), призначену для забезпечення формування і управління інформацією, здійснення на її основі функцій регулювання, фінансового планування, моніторингу стану розрахунків за податками й зборами, їх оптимізацією і забезпечення своєчасного виконання податкового обов'язку.

Враховуючи те, що в умовах змін податкового законодавства платникам податків через відсутність методичного забезпечення часом досить складно самостійно організувати обліковий процес і розробити методику оподаткування з урахуванням їхньої специфіки діяльності, суттєвого значення набувають послуги аудиторських, ІТ компаній з постановки обліку в системі оподаткування підприємства.

При вирішенні завдання побудови ефективної системи обліку ТОВ

«Плиски-Агро» з метою оподаткування і звітності важливе значення належить автоматизації обліку, створенню (оновленню) сучасних комп'ютерних програм, запровадження електронного документообігу й електронного сервісу для платників податків, проведення роботи з упровадження системи приймання та комп'ютерної обробки податкової звітності, розшифровок податкових зобов'язань і податкового кредиту в розрізі контрагентів в електронному вигляді, що значно розширює можливості й підвищує швидкість і якість роботи бухгалтерів товариства. На сьогодні вже створено і постійно вдосконалюється «Спеціалізоване клієнтське програмне забезпечення для формування та подання звітності до Єдиного вікна подання електронної звітності», «Електронний кабінет платника податків». За допомогою таких програм ТОВ «Плиски-Агро», як платник податку має змогу:

1. підготувати, заповнити та надіслати податкову звітність в електронному вигляді за адресою zvrit@sta.gov.ua;
2. переглянути дані про стан розрахунків з бюджетом (картки особових рахунків).

Безумовно, спроби максимально інтегрувати системи бухгалтерського обліку й оподаткування з метою підвищення ефективності облікового процесу не повинні призводити до порушень принципів реалізації функцій і завдань жодної з підсистем. Зменшення трудомісткості облікових процедур не може слугувати виправданням погіршення якості інформації і задоволення інтересів одних користувачів звітних даних за рахунок інших.

Від створення ефективної системи підготовки облікових даних із метою оподаткування на рівні підприємства залежить як якість інформації, що надходить до державної фіскальної служби, так і фінансовий стан самого підприємства. Безперечно, правильна організація обліку дає змогу уникнути фінансових санкцій податкових органів і оптимізувати податкові платежі. Удосконалення обліку і звітності в оподаткуванні суб'єктів підприємництва в

Україні є важливою складовою концепції подальшого реформування податкової системи України. З цієї метою національна концепція розвитку податкової системи й обліку з метою оподаткування має базуватися на принципах обов'язковості оподаткування, гармонізації з системою бухгалтерського обліку, їх правової взаємної узгодженості, прозорості й стабільності податкової системи, скорочення кількості податків і зборів, безперервності, послідовності й регулярності здійснення обліку, юридичної доказовості, вартісного вимірювання, збалансованості інтересів держави й платників податків тощо. Зокрема питання гармонізації бухгалтерського обліку й оподаткування податком на прибуток підприємства потребують такого удосконалення:

врегулювання розбіжностей щодо витрат подвійного призначення й оподаткування безнадійної і сумнівної заборгованості. При оподаткуванні до витрат операційної діяльності доцільно віднести нараховану безнадійну заборгованість у розмірі списаного резерву сумнівних боргів;

впровадження інноваційного, інвестиційного, податкового кредиту для цілей виконання інвестиційних проектів, стимулювання запровадження заходів з енергозбереження тощо.

Обов'язок по складанню податкової звітності виникає у комерційних організацій і підприємців з моменту реєстрації в єдиному державному реєстрі.

Декларації, авансові розрахунки, довідки, пояснювальні записки - кожен документ оформляється в суворій відповідності до чинного законодавства України. Затверджені форми повинні бути представлені контролюючому органу до певної дати. Навіть незначне відхилення загрожує серйозними адміністративними санкціями. Саме тому займатися підготовкою документів повинен кваліфікований фахівець.

На ТОВ «Плиски-Агро» команда досвідчених бухгалтерів, протягом багатьох років займається веденням податкового обліку.

Перелік їх обов'язків включає:

- складання податкових декларацій ;

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

- підготовку звітів по місцевим податкам;
- оформлення заяв на надання пільг по обов'язкових платежах;
- отримання консультацій з питань податкового права (за необхідністю);

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

- формування звітності до позабюджетних фондів ф 3 категорією ліквідності тісно пов'язане поняття платоспроможності, яке характеризує здатність підприємства своєчасно й повністю виконати свої платіжні зобов'язання, що впливають із кредитних та інших операцій грошового характеру і мають певні терміни оплати.

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «Піски-Агро» за 2019-2021 роки наведено в таблиці 1.11.

- дотримання порядку ведення обліку;
- забезпечення переходу на більш вигідний режим оподаткування.

Основними орієнтирами складання податкової звітності є:

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

- НК України;
- ГК України;
- закони всіх рівнів влади;
- акти державних виконавчих структур (накази, листи, роз'яснення

Мінфіну та податкової інспекції);

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

- методичні рекомендації, а також локальні акти організації.

Одночасно розробляються графік здачі звітності, схема взаємодії з контролюючими органами і правила обміну інформацією. Такий підхід дозволяє уникнути прострочень в наданні документів та домогтися максимальної оперативності

ВП НУБіП України "НАТІ" ВП НУБіП України "НАТІ"

Відповідальний за підготовку податкової звітності бухгалтер перевіряє достовірність наданої інформації. Компетенція спеціаліста передбачає:

- обробку даних про господарські операції з метою податкового обліку;

- визначення оподаткованої бази;

- розрахунок належних відрахувань;

- підготовка заяв і додатків на повернення сум з бюджету;
- оформлення документів для реалізації пільгових механізмів;
- визначення кінцевої суми, що підлягає оплаті;
- заповнення уніфікованої форми декларації або іншого документа;
- пересилання звітності до податкової інспекції відповідно до місця

реєстрації організації.

Відповідальність за правильний вибір форми, способу подачі документів, повноту і адекватність розрахунку лягає на плечі кваліфікованих бухгалтерів.

Виходячи з цього, ТОВ «Берегиня» гарантовано захищене від ризику пропущення строків, штрафів, претензій.

При підготовці податкової звітності використовуються підсумкові дані бухгалтерського і господарського обліку, а також ряд додаткових відомостей:

- статуту;

- рішення про призначення керівного складу;

- повідомлень, листів, повідомлень про постановку на облік в органах статистики та позабюджетних фондах (при наявності);

- заяви про перехід на спеціальний режим оподаткування;

- виписки з ЄДР;

- характеристика підприємницької діяльності.

Зазначена інформація є базовою, оскільки дозволяє ідентифікувати платника податків, а також оцінити його право на використання пільг, або застосування спеціальних систем оподаткування.

При проведенні безпосередніх розрахунків бухгалтерами ТОВ «Берегиня» використовуються відомості наступного характеру:

- загальний обсяг доходів, витрат за звітний період; характеристика господарських операцій;

довідка про амортизаційні відрахування;

розрахунок фонду заробітної плати;

розмір фактичних виплат найманому персоналу;

дані про дебіторську заборгованість;

звіт про касові операції та багато ін.

Згідно з п. 46.2 ст. 46 ПКУ ТОВ «Плиски-Агро» як платник податку на прибуток подає разом з відповідною податковою декларацією квартальну або річну фінансову звітність у порядку, передбаченому для подання податкової декларації з урахуванням вимог ст. 137 ПКУ.

Фінансова звітність ТОВ «Берегиня», що складається та подається відповідно до п. 46.2 ст. 46 ПКУ, є додатком до податкової декларації з податку на прибуток та її невід'ємною частиною.

2.3. Методика складання декларації про прибуток підприємства

Податок на прибуток підприємств це прямиий податок, сплачуваний підприємствами з прибутку, одержаного від реалізації продукції (робіт, послуг), основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей, інших видів фінансових ресурсів та матеріальних цінностей, а також із прибутку від орендних операцій, роялті та від позареалізаційних операцій.

У світовій практиці податок на прибуток є однією з основних частин бюджету у будь-якій країні. Підприємство є платником податку на прибуток, так як воно здійснює діяльність, яка спрямована на отримання прибутку.

Податок на прибуток має важливе фіскальне значення і широкі можливості для регулювання та стимулювання підприємницької діяльності. За допомогою

податку на прибуток можна регулювати такі процеси:

- вибір правової форми організації бізнесу;

- розподіл прибутку (на споживання чи накопичення);

- вибір методів фінансування інвестицій (самофінансування або залучення позичкових коштів);

- розподіл трудових та матеріальних ресурсів між окремими сферами господарської діяльності;

- розподіл та перерозподіл ВВП;

- регулювання темпів економічного зростання на макrorівні.

Податок на прибуток підприємств, крім великого фіскального значення, має й широкі можливості для регулювання і стимулювання підприємницької діяльності. Цей вплив може здійснюватися як завдяки диференціації ставок

оподаткування по різних видах діяльності, так і завдяки наданню пільг у виробництві пріоритетних товарів. Але в нашій країні можливості щодо використання податку на прибуток як регулюючого фактора дещо обмежено його великим бюджетним значенням, внаслідок чого і застосовується єдина ставка податку на прибуток підприємств [3 с.257].

Сьогодні податок на прибуток підприємств - один із найважливіших із групи прямих податків у податковій системі України. Цей податок має двозначний характер: з одного боку, він, як частина податкової системи, виступає специфічною формою виробничих відносин, у чому складається його суспільний зміст і з іншого боку, є частиною національного доходу держави в грошовій формі, що характеризує його матеріальний зміст [8, с. 69].

Досить цікавим є досвід США, де податок на прибуток корпорацій стягується за шкалою: перші 50,0 тис. дол. - 15%, за подальші 25,0 тис. дол. - 25%, і лише на суму, що перевищує 75,0 тис. дол. - становить 40%. Податковим періодом є рік. Але оплата здійснюється чотири рази на рік. У цьому разі застосовуються оціночні платежі. Суть їх полягає в тому, що підприємство попередньо оцінює можливі річні доходи, витрати та пільги і визначає мінімальну суму платежу. Ця сума сплачується до бюджету рівними частками до 12 квітня,

12 червня і 12 грудня поточного року.

У Великобританії розмір податку на прибуток дорівнює 33%. Але для малих підприємств застосовується зменшена ставка - 25%. Причому малі підприємства визначаються за ознакою розміру отриманого прибутку. При визначенні прибутку до оподаткування від валових доходів віднімаються всі витрати, пов'язані з науково-дослідними роботами. Нафтодобувні підприємства, навпаки, крім податку за основною ставкою, вносять до бюджету ще 50% доходу, який у них залишається [7].

- більшості країн світу податок на прибуток корпорацій коливається в межах 20-30%. Хоча, останнім часом чітко спостерігається тенденція до зниження базової ставки (табл. 2.1) [18].

За результатами податкової реформи в Україні було суттєво змінено порядок справляння податку на прибуток підприємств, що позначилось на особливостях функціонування даного податку та його фіскальному значенні. Відповідно, ключовою зміною механізму оподаткування прибутку в Україні стало запровадження нового принципу визначення податку на прибуток, який обчислюється виходячи із бухгалтерського фінансового результату (відповідно до національних П(С)БО або МСФЗ), та підлягає коригуванню на так звані податкові різниці. Ставка податку на прибуток в останні роки залишається незмінною (18%) і є однією із найнижчих у Європі.

Таблиця 2.1

Динаміка ставок податку на прибуток підприємств України та світу, %

Країна/Рік	2006	2009	2013	2017
Німеччина	38,34	29,44	29,55	29,58
Польща	19	19	19	19
Японія	40,69	40,69	38,01	36,64
США	40	40	40	40

Україна	25	25	19	18
---------	----	----	----	----

В процесі змін економічного розвитку суспільства відбувається тенденція до зменшення фіскальної ролі податку на прибуток. Аналізуючи ставку податку на прибуток підприємств в Україні, порівняно із іншими країнами, бачимо, що вона є досить низькою. Але просто занижена ставка не виступає гарантією пожвавлення бізнес-середовища. Таким чином Україні, зокрема уряду та відповідним органам, необхідно звернути увагу не лише на номінальне зменшення податкового навантаження, а й використати дану ставку як потужний механізм для підвищення привабливості країни шляхом гармонізації податкового та бухгалтерського обліку з податку на прибуток підприємств, мінімізації розриву між ефективною та нормативною ставкою податку, покращення рівня податкової культури платників, зниження рівня ухилення від сплати податків.

Внаслідок проведення податкової реформи порядок справляння податку на прибуток підприємств зазнав суттєвих змін, наслідком яких стало його наближення до континентальної (європейської) моделі, що застосовується країнами членами європейського простору. Нині в Україні вектор реформування механізму справляння податку на прибуток спрямований на перехід від суто фіскальної до стимулюючої системи оподаткування підприємств.

4 грудня 2018 року набув чинності наказ Міністерства фінансів України від 19.10.2018 № 842 «Про затвердження Змін до форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 15 листопада 2018 року за № 1303/32755 (далі - наказ № 842).

Розглянемо важливі моменти її складання.

Податковими (звітними) періодами для податку на прибуток підприємств є календарні квартали, півріччя, три квартали, рік. При цьому декларація розраховується наростаючим підсумком (п. 137.4 ст. 137 Податкового кодексу).

Для окремих категорій платників податку встановлено річний податковий (звітний) період, а саме для:

- платників податку, зареєстрованих протягом звітного (податкового) року (новостворених), що сплачують податок на прибуток на підставі річної декларації за період діяльності у звітному (податковому) році;
- виробників сільськогосподарської продукції;

Таблиця 2.2.

Заповнення основної частини декларації

9	<p>Особливі відмітки</p> <p>Податкова декларація платника податку на прибуток підприємств:</p>
	виробника сільськогосподарської продукції
	банку
	страховика суб'єкта, який здійснює випуск та проведення лотерей
	суб'єкта, який провадить азартні ігри з використанням гральних автоматів
	суб'єкта, який провадить букмекерську діяльність та азартні ігри (у тому числі казино), крім азартних ігор з використанням гральних автоматів
	постійного представництва нерезидента
	підприємства (організації) громадської організації інвалідів, яке отримало дозвіл на користування пільгою
	платника податку, що подає декларацію за останній податковий (звітний) рік у періоді, на який припадає дата його ліквідації

платників податку, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за показниками Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), за попередній річний звітний (податковий) період не перевищує 20 млн грн.

Насамперед зазначимо, що для всіх платників податку на прибуток встановлено єдиний строк подання річної декларації. Граничні строки подання декларації до контролюючих органів визначено ст. 49 Податкового кодексу.

Так, п 49.18 ст. 49 Кодексу доповнено пп. 49.18.6 та визначено, що для платників податку на прибуток декларація, яка розраховується наростаючим

підсумком за рік, подається протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року.

Для декларації, що складається за звітний (податковий) рік, визначено єдиний строк її подання — протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року, незалежно від того, за який базовий звітний (податковий) період складалася декларація — квартал чи рік.

Для ідентифікації платників, на яких поширюються особливості декларування та оподаткування податком на прибуток підприємств, установлені Податковим кодексом, при складанні декларації у полі 9 декларації «Особливі відмітки», платником проставляється позначка щодо його належності до відповідної категорії.

Підпунктом 137.4.1 п. 137.4 ст. 137 Податкового кодексу передбачено, що виробники сільськогосподарської продукції, визначеної ст. 209 Кодексу, можуть обрати річний податковий (звітний) період, що починається з 1 липня минулого звітного року і закінчується 30 червня поточного звітного року, так званий особливий звітний період.

Такі виробники сільськогосподарської продукції проставляють позначку у відповідній графі поля 9 декларації лише у разі обрання особливого звітного періоду.

Основні показники декларації

Таблиця 2.3

Продовж, табл. 2.3

1	2	3
---	---	---

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Код рядка	Назва показників	Примітки щодо заповнення
1	2	3
01	Дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку	Відображається дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку. Показник дорівнює сумі показників, відображених у фінансовій звітності: Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за формою № 2: р. 2000 + р. 2120 + р. 2200 + р. 2220 + р. 2240
02	Фінансовий результат до оподаткування (прибуток або збиток), визначений у фінансовій звітності відповідно до НПБО або МСФЗ (+, -)	Відображається показник «Фінансовий результат до оподаткування (прибуток або збиток), визначений у фінансовій звітності відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності», відповідно позитивне (+) або від'ємне значення (-): Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за формою № 2: р. 2290 — прибуток (+); р. 2295 — збиток (-)
03 PI	Різниці, які виникають згідно з Податковим кодексом (+,-)	Відображається сумарне (позитивне (+) або від'ємне (-) значення різниць, які виникають згідно з Податковим кодексом, — до декларації переноситься значення р. 03 додатка PI
04	Об'єкт оподаткування (р. 02+ р. 03 PI) (+,-)	Об'єкт оподаткування обраховується як сума показників рядків 02 «Фінансовий результат до оподаткування (прибуток або збиток), визначений у фінансовій звітності відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності» та 03 «Різниці, які виникають відповідно до Податкового кодексу». Показник може мати позитивне (+) або від'ємне (-) значення

05 ПЗ	Прибуток, звільнений від оподаткування, або збиток від діяльності, прибуток від якої звільнений від оподаткування (+,-)	Зазначається прибуток, звільнений від оподаткування, або збиток від діяльності, прибуток від якої звільнений від оподаткування, — показник переноситься з додатка ПЗ та може мати позитивне (+) або від'ємне (-) значення
06	Податок на прибуток ((позитивне значення) (р. 04-р. 05 ПЗ) x2/100)	Сума податку на прибуток визначається при позитивному значенні різниці між рядками 04 «Об'єкт оподаткування» та 05 «Прибуток, звільнений від оподаткування, або збиток від діяльності, прибуток від якої звільнений від оподаткування», помножене на ставку податку на прибуток у відсотках, встановлену п. 136.1 ст. 136 розділу III Податкового кодексу

Водночас зазначимо, що з 01.01.2017 р. втратила чинність ст. 209

Податкового кодексу, яка регламентувала дію спеціального режиму оподаткування діяльності у сфері сільського, лісового господарства та рибальства, внаслідок чого не визначено поняття сільськогосподарської продукції для цілей оподаткування податком на прибуток.

Враховуючи зазначене, у 2017 р. особливий звітний період для виробників сільськогосподарської продукції застосовувався за звітний (податковий) період, що починався з 01.07.2016 р. і закінчувався 30.06.2017 р.

З 01.07.2017 р. такі сільгоспвиробники вже не могли застосовувати звітний період, передбачений пп. 137.4.1 п. 137.4 ст. 137 Податкового кодексу, і звітують з податку на прибуток у загальному порядку.

Для повного відображення результатів діяльності такі платники повинні подати річну декларацію за 2017 р. з показниками, обрахованими за результатами діяльності за період з 01.07.2017 р. по 31.12.2017 р., з граничним строком подання річної декларації протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року, тобто 01.03.2018 р. При цьому у такій декларації у полі 9 особливі примітки не проставляються, а до декларації

платник може додати відповідні пояснення у формі доповнення, передбаченого п. 46.4 ст. 46 Кодексу, зазначивши про цей факт у спеціально відведеному місці в декларації.

Для обрахунку об'єкта оподаткування платники податку на прибуток використовують дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності щодо доходів, витрат і фінансового результату до оподаткування.

Платники податку, які згідно із Законом про бухгалтерський облік застосовують МСФЗ, ведуть облік доходів і витрат та визначають об'єкт оподаткування з податку на прибуток за такими стандартами з урахуванням положень Податкового кодексу (п. 44.2 ст. 44 Кодексу).

До річного доходу від будь-якої діяльності, визначеного за правилами бухгалтерського обліку, включаються дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інші операційні доходи, фінансові доходи та інші доходи.

Рядок 01 є інформаційним та заповнюється з метою визначення, чи досягнув дохід платника 20 млн грн за звітний рік.

Кореспонденції з обліку доходів підприємства, обороти за якими переносяться до рядків податкової декларації, наведено в табл. 2.4.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Типова кореспонденція рахунків щодо обліку доходів діяльності

ВП НУБіП України "НАТІ" підприємства ТОВ «Плиска-Агро» України "НАТІ"

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Суми, які беруться для податкової декларації з податку на прибуток	Рядок звіту про фінансові результати, форма № 2
		Дебет	Кредит		
1	2	3	4	5	6
Доходи від реалізації					
<i>Перша подія — відвантаження</i>					
1	Відвантажені готова продукція, товари, виконані роботи і надані послуги	36	70	X (без ПДВ)	-
2	Відображені податкові зобов'язання з пдв	70	641		-
3	Списані доходи на фінансові результати	70	79		2000
<i>Перша подія — оплата</i>					
1	Отримано аванс за готову продукцію	31	68		
	Відображені податкові зобов'язання з пдв	643	641		
3	Відвантажені готова продукція, товари, виконані роботи і надані послуги	68	70	X (без ПДВ)	-
4	Одержано виручку від реалізації товарів, робіт і послуг в касу підприємства	30	70	X (без ПДВ)	-
5	Відображені податкові зобов'язання з пдв	70	641		-
6	Реалізовані товари зі складу	36	70	X (без ПДВ)	-
7	Відображені податкові зобов'язання з пдв	70	64	-	-
8	Списані доходи на фінансові результати	70	79	-	2000
Облік інших операційних доходів					
1	Визнано дохід від реалізації необоротних активів, утримуваних для продажу (продаж по справедливій вартості, що дорівнює балансовій вартості)	37	71	Відображається тільки позитивний фінансовий результат	-
2	Відображені податкові зобов'язання з ПДВ	71	64	-	-
3	Списані доходи на фінансові результати	71	79	-	2120
4	Згідно з п. 146.13 ст. 146 до доходів включається сума перевищення доходів над балансовою вартістю основного засобу			X	-

5	Передано у фінансовий лізинг обладнання	18	71	X	-
6	Відображені податкові зобов'язання з ПДВ	71	64	-	-
7	Списані доходи на фінансові результати	71	79	-	2120
Облік інших фінансових доходів					
1	Нарахування відсотків за передані у фінансову оренду активи	37	73	X	-
2	Списані доходи на фінансові результати	73	79	-	2220
Облік інших доходів					
1	Визнано дохід на суму амортизації по основних засобах, отриманих безкоштовно	42	74	-	-
2	Визнано дохід на суму амортизації по основних засобах, придбаних за рахунок цільового фінансування капітальних інвестицій	69	74	Не враховується	-
3	Визнано дохід на суму амортизації основних засобів, отриманих у господарське розпорядження за рішенням центральних органів виконавчої влади	42	74	Не враховується	-
4	Списані доходи на фінансові результати	74	79	-	2240

Об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який відповідно до пп. 134.1.1 п. 134.1 ст. 134 Податкового кодексу визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до НПБО або МСФЗ, на різниці, які виникають згідно з положеннями цього Кодексу.

На кожному підприємстві обирається своя комбінація групування витрат для обліку, потреб управління та ін. на підставі даних бухгалтерського обліку.

В ПКУ витрати класифіковано за видами діяльності, що дає змогу провести певні паралелі між положеннями ПКУ та П(С)БО 16 «Витрати» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Співвідношення бухгалтерських і податкових статей витрат у ТОВ «Плиски-Агро»

Стаття витрат згідно з ПКУ	Рядок податкової декларації	Одноименний рядок звіту про фінансові результати
Собівартість придбаних (виготовлених) та реалізованих товарів (робіт, послуг)	05.1	2050
Адміністративні витрати	06.1	2130
Витрати на збут	06.2	2150
Фінансові витрати	06.3	2250
Інші витрати звичайної діяльності та інші операційні витрати	06.4 ІВ	2180,2270

Проте однакові назви не означають зіставність таких витрат і можливість їх прямого перенесення, оскільки перед включенням до податкової декларації всі витрати потребують детального аналізу.

Рядки 07 — 15 декларації заповнюються платниками, які здійснюють окремі види діяльності та операції, на які поширюються особливості оподаткування, передбачені ст. 141 Податкового кодексу.

Таким чином, одним із напрямів реформи податкової політики, яка триває останніми роками в Україні, є реформування прямого оподаткування доходів та майна платників податків. Особлива увага приділяється оподаткуванню прибутку підприємств, оскільки саме прибуток впливає як на розвиток господарюючих суб'єктів, так і на наповнення бюджету країни. Тому заходи з реформування повинні, з одного боку, забезпечити поєднання інтересів платників податків та держави, а з другого - стимулювати суб'єктів господарювання до ведення бізнесу та добровільної сплати податків.

З прийняттям Податкового кодексу України проведено реформування методологічних засад визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток. Урегулювання зазначених проблем у Податковому кодексі України було досягнуто шляхом наближення правил оподаткування податком на прибуток до нормативної бази з питань бухгалтерського обліку, яка розроблена на підґрунті

міжнародних стандартів. Формування податкової системи загалом і встановлення кожного податку передбачає визначення його обов'язкових елементів, таких як платник податку, об'єкт, база оподаткування, ставка податку, податковий період, порядок обчислення податку, строк і порядок сплати. Зокрема, об'єкт оподаткування має велике значення для виконання фіскальної й регулювальної функцій будь-якого податку, оскільки саме друга функція передбачає визначення напрямів об'єктивного впливу податків на платників та інструментів, за допомогою яких держава може посилити чи зменшити такий вплив, тобто скоригувати його в бажаному напрямі. Отже, вдосконалення будь-якого податку має насамперед передбачати прийняття виваженого рішення щодо об'єкта оподаткування. Особливо це стосується податку на прибуток.

Отже, дослідивши новації податкової звітності з податку на прибуток підприємства, можна зробити висновки, що декларація стала містити більше довідкової інформації, яка потрібна для ефективнішого контролю податковими органами за діяльністю суб'єктів господарювання. Незначним чином скоротилася кількість додатків, а це означає, що нова форма податкової звітності повинна сприяти зменшенню платниками часу на її ведення і формування, оскільки основні її показники заповнюються на підставі показників фінансової звітності. Тому бажаними є кроки напрямі спрощення декларації та скорочення кількості додатків.

2.4. Методика складання податкової декларації на додану вартість

Для правильного ведення обліку розрахунків підприємства з бюджетом дуже важливо повного мірою і своєчасно оформляти документально всі операції, пов'язані з нарахуванням податків, оскільки тільки на підставі реальних документів підприємство може правильно нарахувати базу оподаткування. Податок на додану вартість (далі - ПДВ) є одним із податків, які формують

дохідну частину державного бюджету України. ПДВ являє собою форму вилучення до бюджету частини доданої вартості, створюваної на всіх стадіях процесу виробництва й обігу, і обумовлений різницею між вартістю реалізованої продукції (товарів) і вартістю матеріальних витрат, віднесених на витрати виробництва й обігу.

Облік податку на додану вартість регламентований Податковим кодексом України. У цьому документі у розділі V «Податок на додану вартість» зазначаються платники податку, об'єкти оподаткування, ставки податку, порядок його обчислення та сплати.

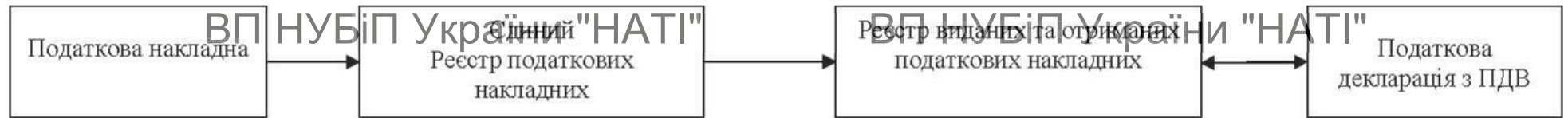
Податкові розрахунки з податку на додану вартість передбачають заповнення певних податкових документів, послідовність руху яких наведена на рис. 2.2. До цієї послідовності включаються такі податкові документи, як податкова накладна, Єдиний реєстр податкових накладних, реєстр виданих та отриманих податкових накладних, податкова декларація з ПДВ. Порядок ведення кожного із зазначених документів затверджений на законодавчому рівні. Методику здійснення податкових розрахунків з податку на додану вартість пропонуємо проводити у чотири етапи, взявши за основу послідовність руху податкових документів:

I. Порядок складання податкової накладної.

II. Порядок ведення Єдиного реєстру податкових накладних.

III. Порядок ведення реєстру виданих та отриманих податкових накладних.

IV. Порядок складання податкової звітності й обов'язкових додатків до неї.

ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНА БАЗА

1. ст. 201 ПКУ 2. Порядок № 21 від 28.01.2016 р.	І.п. 201.10 ст. 201 ПКУ 2. Порядок № 1246 від 29.12.2010 р.	І.п. 201.15 ст. 201 ПКУ 2. Порядок № 1002 від 24.12.2010 р.	1. ст. 46 ПКУ 2. Порядок № 1492 від 25.11.2011 р.
3. Закон України «Про електронний цифровий підпис» № 852-IV від 22.05.2003 р. 4. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» № 851-IV від 22.05.2003 р. 5. Порядок обміну електронними документами з контролюючими органами			

ПОРЯДОК ВІДОБРАЖЕННЯ Й ОБЛІКУ ДОКУМЕНТІВ

Рис. 2.2 Послідовність руху податкових документів при розрахунку податку на додану вартість

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

У зв'язку з тим, що органах державної податкової служби існує тенденція обробки інформації в електронному вигляді, то і подана податкової звітності платниками податків передбачається теж в електронному вигляді. Тому необхідно користуватися такими законодавчо-нормативними документами, як Закон України «Про електронний цифровий підпис» № 852-IV від 22.05.2003 р. і Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» № 851-IV від 22.05.2003 р.

I етап «Порядок складання податкової накладної».

Перший етап методики здійснення податкових розрахунків з податку на додану вартість передбачає складання податкової накладної, яка є первинним податковим документом, де розраховується і відображається загальна сума ПДВ, що підлягає сплаті за всією номенклатурою постачання товарів продавця. Податкова накладна є дуже важливим документом у податковому обліку податку на додану вартість, тому що на її підставі покупець має право на податковий кредит. Форма та порядок заповнення податкової накладної затверджуються центральним органом державної податкової служби. Правильність заповнення податкової накладної регулює Порядок заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 28.01.2016 р. № 21 (далі - Порядок № 21). Стаття 201 Податкового кодексу України визначає основні правила, які стосуються податкової накладної.

Основні правила складання та відображення податкової накладної наведені на рис. 2.3

II етап «Порядок ведення Єдиного реєстру податкових накладних».

Другий етап методики здійснення податкових розрахунків з податку на додану вартість передбачає ведення Єдиного реєстру податкових накладних органами Державної податкової служби і правила реєстрації в ньому податкових накладних продавця.

Податкова накладна

ВП НУБІП України "НАТІ" *складається:* ВП НУБІП України "НАТІ"

- 1) в момент виникнення податкових зобов'язань *продавця*;
- 2) для операцій, що оподатковуються;
- 3) для операцій, звільнених від оподаткування;
- 4) у форматі, затвердженому ДПС України з використанням спеціалізованого програмного забезпечення;
- 5) у *двох* примірниках - оригінал і копія:
 - *оригінал* видається покупцю тільки після реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних;
 - *копія* залишається у продавця товарів/послуг.

I

ВП НУБІП України "НАТІ" *відображається:* ВП НУБІП України "НАТІ"

- 1) у *продавця* - при обліку податкових зобов'язань та I розділі Реєстру виданих податкових накладних;
- 2) у *покупця* - при обліку податкового кредиту та II розділі Реєстру отриманих податкових накладних.

f

містить:

два додатки'.

- Додаток 1 «Додаток до податкової накладної № ____»;

- Додаток 2 «Розрахунок № ____ коригування кількісних і вартісних показників до податкової накладної від ____ № ____» (складається у двох примірниках).

Рис. 2.3. Порядок складання та відображення податкової накладної

Єдиний Реєстр податкових накладних - це податковий обліковий реєстр у який вносяться відомості, що містяться у податковій накладній або розрахунку коригування кількісних і вартісних показників до неї. Цей реєстр ведеться Державною податковою службою України на підставі Податкового кодексу України. П. 201.10 ст. 201 ПКУ свідчить, що при здійсненні операцій з постачання товарів платник податків - продавець товарів зобов'язаний надати покупцю податкову накладну після її реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Порядок ведення Єдиного реєстру податкових накладних встановлюється Кабінетом Міністрів України. Правильність ведення Єдиного реєстру податкових накладних регулює нормативний документ «Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру податкових накладних» № 1246 від 29.12.2010 р.

Механізм дії Єдиного реєстру податкових накладних наведений нарис. 2.4.

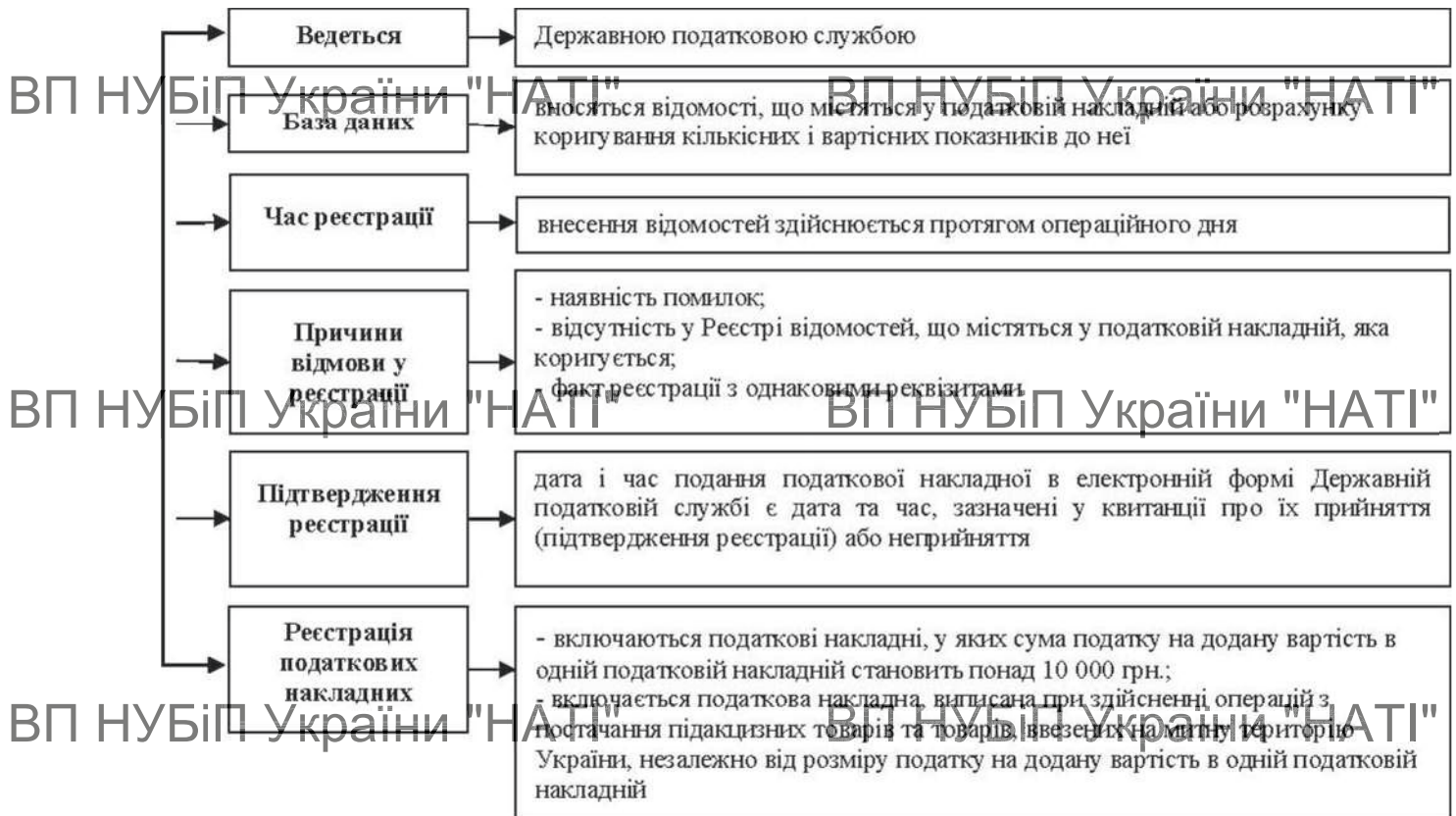

Рис. 2.4. Механізм дії Єдиного реєстру податкових накладних

Цей обліковий реєстр є дуже важливим у ланцюжку руху податкових документів з податку на додану вартість, тому що відсутність факту реєстрації платником податку - продавцем товарів податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних не дає права покупцю на включення сум податку на додану вартість до податкового кредиту. І лише зареєстрована в цьому реєстрі податкова накладна дає право покупцю на податковий кредит.

Зазначимо, що законом № 2198 знято обмеження щодо можливості реєстрації податкових накладних протягом 365 календарних днів. Водночас встановлено штраф у розмірі 50% суми ПДВ, зазначеної в податковій накладній/розрахунку коригування у разі порушення строку реєстрації на 366 і більше календарних днів.

У разі, коли продавець відмовляється надати податкову накладну, покупець має право включити суму податку до складу податкового кредиту, але після здійснення дій, алгоритм яких наведений на рис. 2.5.

Дії покупця у разі відмови продавця у наданні податкової накладної

I. Представити до ДПС заяву і скаргу на постачальника

II. Додати документи, що засвідчують факт сплати податку і підтверджують факт отримання товарів (копії товарних чеків, інші розрахункові документи, копії первинних документів)

III. Включити суму податку до складу податкового кредиту

Рис. 2.5. Алгоритм дій покупця у разі неотримання податкової накладної

Органи державної податкової служби співпрацюють з платниками податків ПДВ у рамках дії цього реєстру. Механізм взаємозв'язку продавця- платника податку і державної податкової служби наведений на рис. 2.6.

III етап «Порядок ведення реєстру виданих та отриманих податкових накладних». Третій етап методики здійснення податкових розрахунків з податку на додану вартість передбачає ведення реєстру виданих та отриманих податкових накладних. Цей реєстр є податковим обліковим реєстром, який ведеться особами, зареєстрованими як платники податку на додану вартість. Це можуть бути як продавці, так і покупці продукції. Ведення реєстру виданих та отриманих податкових накладних здійснюється окремо у продавця і покупця відповідно до п. 201.15. ст. 201 ПКУ. Платники податку у визначені законом терміни подають органу державної податкової служби копії записів у реєстрах виданих та отриманих податкових накладних в електронному вигляді у складі додатків до податкової звітності з ПДВ.

Форма і порядок заповнення реєстру виданих та отриманих податкових накладних встановлюються відповідно до вимог Розділу II «Адміністрування податків, зборів (обов'язкових платежів)». Правильність ведення реєстру

виданих та отриманих податкових накладних регулює нормативний документ «Про затвердження форми Реєстру виданих та отриманих податкових накладних та Порядку його ведення» № 1002 від 24.12.2010 р.

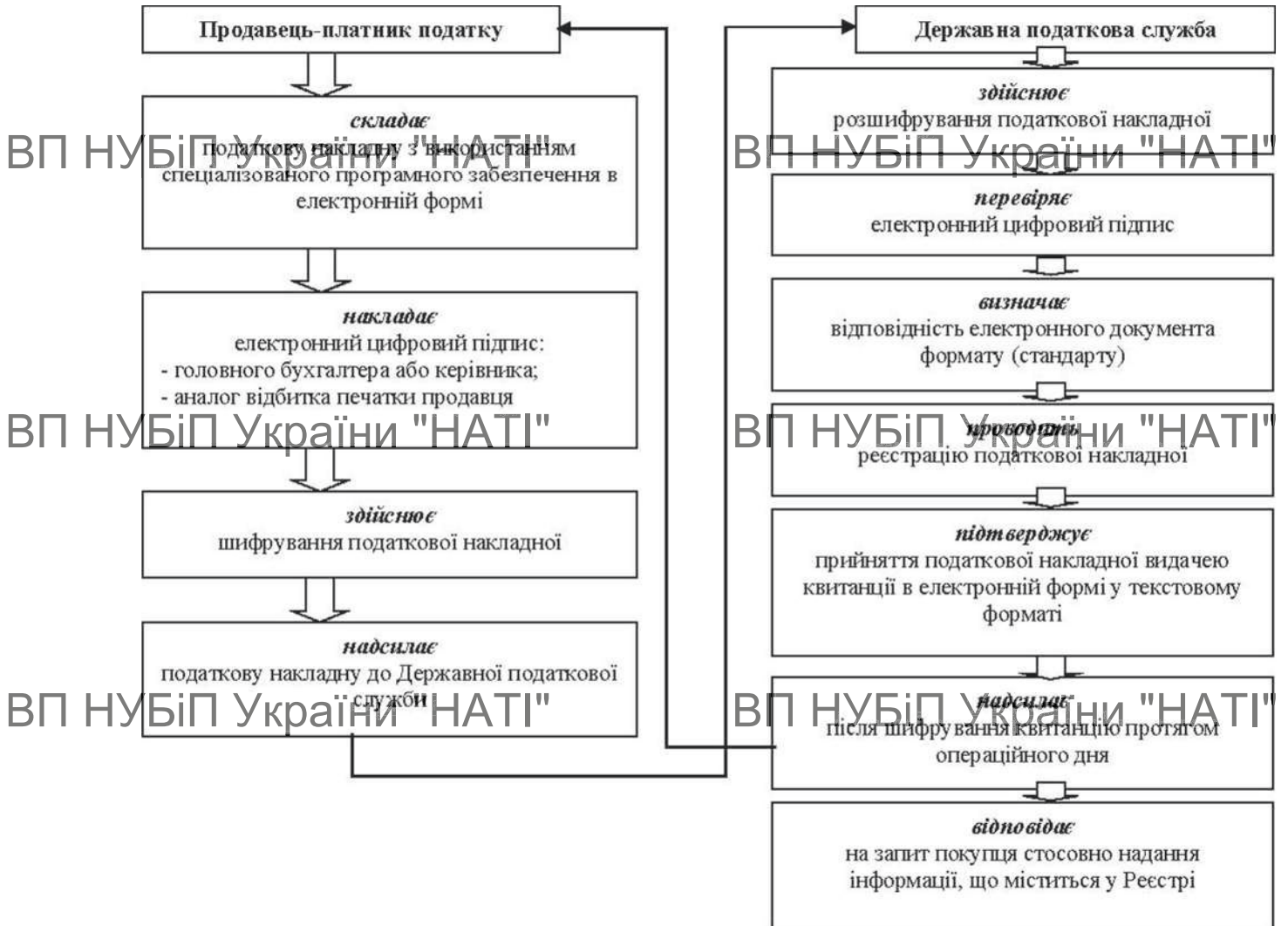

Рис. 2.6. Механізм взаємозв'язку продавця-платника ПДВ і державної податкової служби

Механізм дії Реєстру виданих та отриманих податкових накладних наведений на рис. 2.7.

Якщо не зареєстровані платниками податку на подану вартість філії та інші структурні підрозділи платника податку самостійно здійснюють постачання товарів та проводять розрахунки з постачальниками, то зареєстрований платник

податку, до складу якого входять такі структурні підрозділи, може делегувати філії або структурному підрозділу право ведення частини Реєстру в межах діяльності такої філії (структурного підрозділу).

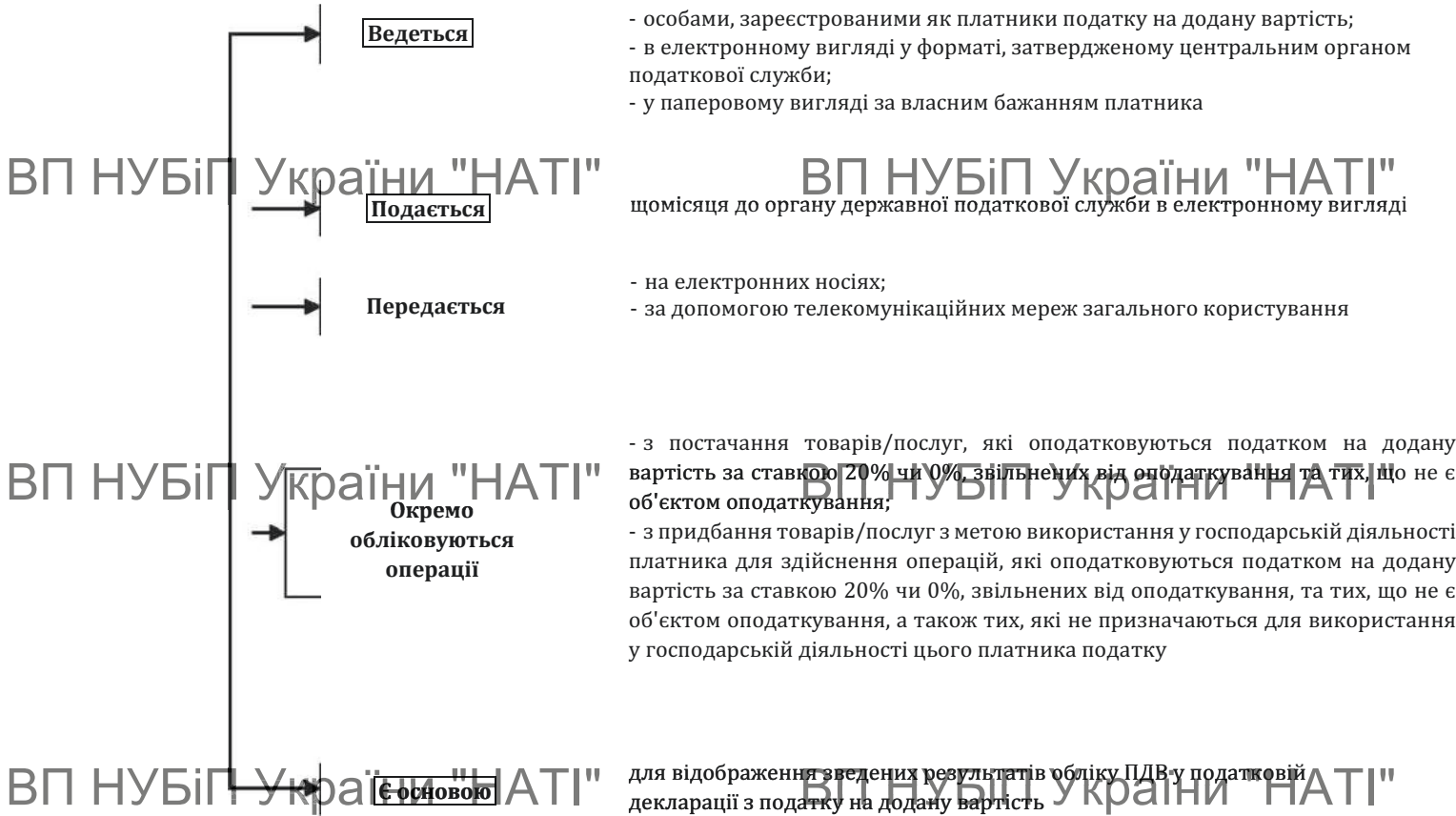

Рис. 2.7. Механізм дії Реєстру виданих та отриманих податкових накладних

Для цього платник податку повинен кожній філії та структурному підрозділу присвоїти окремий числовий код (номер, шифр), про що письмово проінформувати орган державної податкової служби за місцем його реєстрації як платника податку на додану вартість. Якщо платником податку делеговано філіям або структурним підрозділам право ведення частин Реєстрів, дані таких частин Реєстрів є складовими частинами Реєстру платника податку.

Під час виконання договорів про спільну діяльність, договорів управління майном та угод про розподіл продукції Реєстр ведеться особою, яка здійснює облік результатів такої діяльності.

IV етап «Порядок складання податкової звітності й обов'язкових додатків до неї». Четвертий етап методики здійснення податкових розрахунків з податку на додану вартість передбачає складання податкової звітності з ПДВ і обов'язкових додатків до неї. Тобто, можна відмітити, що цей етап має дві складові: податкова звітність з ПДВ і обов'язкові додатки до звітності.

Необхідно відмітити, що до складу податкової звітності з податку на додану вартість відносяться такі звітні документи:

1. Податкова декларація з податку на додану вартість.
2. Податкова декларація з податку на додану вартість (скорочена).
3. Податкова декларація з податку на додану вартість (спеціальна).
4. Податкова декларація з податку на додану вартість (переробного підприємства).
5. Уточнюючий розрахунок податкових зобов'язань з податку на додану вартість у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок.
6. Уточнюючий розрахунок податкових зобов'язань з податку на додану вартість у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок (щодо діяльності відповідно до статті 209 розділу V Кодексу)
7. Уточнюючий розрахунок податкових зобов'язань з податку на додану вартість у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок (щодо діяльності відповідно до пункту 209.18 статті 209 розділу V Кодексу).
8. Уточнюючий розрахунок податкових зобов'язань з податку на додану вартість у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок (щодо діяльності відповідно до пункту 1 підрозділу 2 розділу XX Кодексу).
9. Копії записів у реєстрах виданих та отриманих податкових накладних в електронному вигляді.
10. Розрахунок податкових зобов'язань, нарахованих отримувачем послуг, не зареєстрованим як платник податку на додану вартість, які постачаються нерезидентами, у тому числі їх постійними представництвами, не

zareestrovanimi platnikami podatkov, na mitnij territoriji Ukraїni.

Податкова декларація з ПДВ - це звітний зведений податковий документ, що подається платником податків контролюючому органу у відповідні строки, на підставі якого здійснюється нарахування та сплата податкового зобов'язання. Форма податкової декларації встановлюється центральним органом державної податкової служби за погодженням з Міністерством фінансів України. Правильність заповнення податкової декларації з ПДВ регулює Порядок «Про затвердження форм та порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість» № 1492 від 25.11.2011 р.

Податкова декларація з ПДВ має 8 обов'язкових додатків до неї, які відображені на рис. 2.8.

Податкові документи з податку на додану вартість мають взаємозв'язок. Так, розділ I «Видані податкові накладні» реєстру накопичує інформацію про податкові зобов'язання з ПДВ платника податку. Підсумкова сума по цьому розділу із реєстру повинна співпадати з підсумковою сумою розділу I «Податкові зобов'язання» податкової декларації з ПДВ.

Розділ II «Отримані податкові накладні» реєстру накопичує інформацію про податковий кредит платника податку. I, відповідно, підсумкова сума по цьому розділу із реєстру повинна співпадати з підсумковою сумою розділу II «Податковий кредит» податкової декларації з ПДВ.

Якщо у податковій декларації з ПДВ заповнені такі рядки, як 8.1.1 і 16.1.3, то обов'язковим є подання додатку 1 «Розрахунок коригування сум ПДВ до податкової декларації з податку на додану вартість». У разі заповнення рядка 22 - обов'язково подається додаток 2 «Довідка щодо залишку суми від'ємного значення попередніх податкових періодів, що залишається недовіданим після бюджетного відшкодування, отриманого у звітному податковому періоді, та підлягає включенню до складу податкового кредиту наступного податкового періоду», якщо рядок 23 - подаються такі додатки: додаток 3 «Розрахунок суми

бюджетного відшкодування» і додаток 4 «Заява про повернення суми бюджетного відшкодування», а якщо рядок 23 подається додаток 5 «Розшифровки податкових зобов'язань та податкового кредиту в розрізі контрагентів». В разі заповнення рядків 1, 10, 14.1 чи 15 подається додаток 6 «Довідка».

Рис. 2.8. Структура додатків до декларації з ПДВ

Розрахована інформація з додатка 7 «Розрахунок (перерахунок) частки використання сплаченого (нарахованого) податку за придбаними (ввезеними) товарами, необоротними активами між оподатковуваними та неоподатковуваними операціями» заноситься у рядок 15 і 16.4 податкової декларації з ПДВ. Також подається платниками, які застосовують касовий метод визначення ПЗ та ПК згідно з п. 187.10 ПК.

Взаємозв'язок реєстру виданих та отриманих податкових накладних з податковою декларацією з ПДВ та додатками до неї наведено на рис. 2.9.

Рис. 2.9. Взаємозв'язок декларації з ПДВ і реєстру виданих та отриманих податкових накладних

Фінансовий облік розрахунків за податком на додану вартість здійснюється

з використанням субрахунків 641 “Розрахунки за податками”, 643 “Податкові зобов'язання”, 644 “Податковий кредит” синтетичного рахунка 64 “Розрахунки за податками і платежами”. При цьому для відображення зобов'язань підприємства щодо сплати ПДВ у бюджет та податкового кредиту за цим податком призначений субрахунок 641 “Розрахунки за податками”, до якого відкривають аналітичний рахунок, наприклад, 6411 “Розрахунки за ПДВ” (табл 2.4).

За кредитом останнього відображають суми податкового зобов'язання з

ПДВ, нарахованого у зв'язку з продажем товарів (робіт, послуг), що оподатковуються вказаним податком, а за дебетом - суми податкового кредиту з ПДВ за придбаними товарами, сировиною тощо та сплаченої заборгованості за ним до бюджету.

Якщо підприємство - платник ПДВ є водночас платником акцизного податку, то для субрахунка 643 «Податкові зобов'язання» треба відкривати аналітичні рахунки, наприклад, 6431 «Податкові зобов'язання за податком на додану вартість», 6432 «Податкові зобов'язання за акцизним податком».

Таблиця 2.4

Кореспонденція рахунків з обліку податкових зобов'язань за ПДВ

№ з/п	Зміст операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Відображення суми податкових зобов'язань з ПДВ при відвантаженні покупцем готової продукції, товарів, робіт, послуг до оплати їхньої вартості	70,71,74	6411
2	Відображення податкових зобов'язань з ПДВ при отриманні коштів від покупців (замовників) до поставки продукції, товарів, робіт, послуг	6431	6411
3	Відображення ПДВ після поставки попередньо оплаченої продукції, товарів, робіт, послуг	70,71,74	6411

Суми податкового кредиту за згаданою інструкцією відображаються за дебетом аналітичного рахунка 6411 «Розрахунки за податком на додану вартість» наступним чином (табл. 2.5).

Проведення розрахунків з податку на додану вартість передбачає послідовність руху податкових документів, яка ґрунтується на законодавчо-нормативній базі.

Для аналітичного обліку зобов'язань і податкового кредиту з ПДВ рекомендовано до субрахунку 641 «Розрахунки за податками» використовувати аналітичний рахунок «Розрахунки за податком на додану вартість за операціями із спеціальним режимом оподаткування», який призначено для відображення податкового зобов'язання та податкового кредиту з ПДВ у разі реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та придбання виробничих факторів.

Таблиця 2.5

Кореспонденція рахунків з обліку податкового кредиту за ПДВ

№ з/п	Зміст операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Відображення податкового кредиту при придбанні товарів, сировини й матеріалів, робіт та послуг, основних засобів для використання у виробничій діяльності до оплати їхньої вартості	6411	63,68,53
2	Відображення податкового кредиту за попередньою оплатою товарів, сировини, матеріалів, робіт і послуг для виробничої діяльності	6411	6441
3	Відображення ПДВ після отримання попередньо оплачених товарів, сировини й матеріалів, робіт і послуг	6411	63

За дебетом аналітичного рахунку «Розрахунки за ПДВ за операціями зі спеціальним режимом оподаткування» відображається сума податкового кредиту, який виникає у разі придбання товарів, призначених для використання у виробництві сільськогосподарської продукції та послуг. За кредитом цього аналітичного рахунку відображається сума податкових зобов'язань, що виникають за операціями з поставки сільськогосподарської продукції та послуг. На цьому аналітичному рахунку визначається сума ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету як різниця між його дебетовим і кредитовим оборотом, за виключенням суми ПДВ щодо сплати податку за попередній звітний період.

Таким чином, порядок ведення Єдиного реєстру податкових накладних у першу чергу передбачає перевірку правильності групування інформації про податковий кредит платника податків ПДВ, тому що здійснює реєстрацію тих податкових накладних, які дають право на відображення податкового кредиту. Якщо покупець не отримав податкової накладної, яка б давала право на податковий кредит, у такому випадку заповнюється додаток 8 «Заява про відмову постачальника надати податкову накладну (порушення ним порядку заповнення та/або порядку реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних)» і відображається податковий кредит у покупця. Для правильного заповнення

податкової декларації з ПДВ необхідно ведення реєстру виданих та отриманих

ВП НУБіП України "НАТІ"

податкових накладних.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ПОДАТКОВИХ РОЗРАХУНКІВ ТА ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Організація контролю розрахунків за податками

Однією з центральних проблем діяльності суб'єктів державного сектору, в тому числі органів ДФС, є організація контролю за нарахуванням і сплатою податків і податкових платежів. Завдяки належній організації контролю можна унеможливити штрафних санкцій, а також сформуванню хорошого іміджу суб'єкта господарювання на внутрішньому та зовнішньому ринках. Поряд з цим, не лише облік здатний забезпечувати досягнення цієї цілі. Незаперечним лідером у цьому випадку виступає належним чином налагоджена система контролю. Тільки повсякденний контроль правильності і своєчасності проведення розрахунків за податками, оперативний аналіз наявних відхилень і чинників що їх зумовили, допоможуть виключити нераціональні витрати. Саме тому контроль розрахунків за податками на сьогоднішній день є одним з найбільш актуальних способів, що допомагає знайти можливості підвищення ефективності діяльності суб'єктів ДС та їх структурних підрозділів.

На сьогодні існують два основні напрями проведення контролю: зовнішній та внутрішній. Сучасна практика діяльності суб'єктів держсектору свідчить, що більш оперативне виявлення недоліків при здійсненні розрахунків за податками сприяє зростанню ефективності господарювання. Забезпечення виконання цього завдання лежить в площині розвитку саме системи внутрішнього контролю.

Система внутрішнього контролю, яка, на наш погляд, за належної організації здатна вирішити проблему забезпечення зниження втрат у випадку неналежного здійснення розрахунків за податками, на жаль в органах ДФС розвинена недостатньо. В переважній більшості таке становище спостерігається

в більшості суб'єктів ДФС. Проте на даний час гостро постає питання підвищення ефективності суб'єктів ДФС в умовах ринку, тому керівництво шукає резерви такого зростання. Одним із таких шляхів може стати розвиток системи внутрішнього контролю.

В економічній літературі за даним напрямом багато уваги приділяється внутрішньому аудиту. За своєю суттю аудит відрізняється від внутрішнього контролю тим, що він проводиться внутрішнім аудитором, або відділом внутрішнього аудиту. Натомість внутрішній контроль на кожній стадії виконання повноважень органами ДФС здійснюють керівники і спеціалісти відповідних структурних підрозділів, що функціонують в складі цього суб'єкта діяльності.

Такий контроль входить у функціональні повноваження керівників структурних підрозділів. Контроль, який здійснюють штатні контролери, ревізори чи аудитори, на наш погляд, можна відносити до категорії аудиторський контроль. Проте в літературних джерелах часто поєднується розгляд обох категорій (внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту). Попри певну незгодженість цього питання їх спільна мета не ставить чіткої межі між ними, а навпаки, створює враження однотипності. Однак насправді це не зовсім так. В першу чергу усвідомити це дозволяє дослідження існуючих визначень категорії „внутрішній контроль” та „внутрішній аудит”.

На наш погляд, розмаїття думок та існуючих означень цих двох понять можна пояснити відсутністю визначення на рівні Закону України. Існуючі Положення та Накази не мають вищої юридичної сили, хоч і є обов'язковими до виконання. Необхідність прийняття відповідного закону обґрунтовується також необхідністю регулювання відносин у сфері внутрішнього контролю та аудиту.

Адже означення, які вживаються, часто містять суттєві розбіжності й навіть протиріччя. Зокрема наприклад, це стосується питання незалежності думки внутрішніх аудиторів, оцінки діяльності підрозділів внутрішнього аудиту тощо. Окрім цього слід внести ясність у співвідношення між „внутрішнім контролем”

та „внутрішнім аудитом”. Як, на наш погляд, то перший співвідноситься з другим, як філософські категорії „сутність” і „форма”. Тобто внутрішній контроль значно ширше поняття як внутрішній аудит. Останній можна розглядати як форму здійснення внутрішнього контролю. Виходячи з цього і варто розробляти категорійний апарат.

Таким чином, сутність внутрішнього контролю щодо податків і розрахунків по них полягає у забезпеченні оптимізації використання фінансових ресурсів суб'єкта діяльності, через мінімізацію застосування штрафних санкцій. Він надає необхідну інформацію керівництву, відповідальним менеджерам та іншим зацікавленим внутрішнім користувачам для здійснення оперативного оптимізаційного впливу на процеси, що здійснюються на підприємстві з питань оподаткування і сплати податків.

Система внутрішнього контролю може мати у своєму складі різні елементи, однак її призначення полягає у здійсненні контрольної, координаційної, аналітичної, інформаційної, консультаційної та захисної функцій. Оскільки ці функції співпадають з функціями внутрішнього аудиту, може видаватися, що між цими формулюваннями не має різниці. Проте, як ми уже зазначали, поняття внутрішнього контролю набагато ширше, ніж аудит.

Внутрішній контроль, на наш погляд, включає в себе і технологічний контроль, і контроль за сплатою податків, і контроль ефективності функціонування структурних підрозділів, і контроль ефективності використання ресурсів тощо. Для досліджуваного суб'єкта господарювання саме внутрішній контроль більш доцільний, оскільки він є більш оперативним, ніж зовнішній, а також враховує якісні параметри такі як відповідальність працівників, що займаються податками, їх дисциплінованість тощо, а внутрішній аудит цим не займається.

Для налагодження належного функціонування системи внутрішнього контролю максимум зусиль необхідно докласти до підбору персоналу, який 73

його здійснюватиме. Рекомендовано виробити таку систему відбору, найму, просування по службі, навчання та підготовки кадрів, яка б забезпечувала високу кваліфікацію, порядність, чесність відповідного персоналу і високі моральні його якості загалом.

Відповідальність за розробку і практичне ведення системи внутрішнього контролю покладається на керівництво економічного суб'єкта. У цьому випадку керівництво має зважити доцільність структури та розмірів системи внутрішнього контролю параметрам і специфіці підприємства. Керівництво також має відповідати за ефективність функціонування системи внутрішнього контролю та використання його результатів для оптимізації витрат, використання матеріально-технічної бази тощо.

Ефективна організаційна структура суб'єкта господарювання передбачає виправданий розподіл відповідальності й повноважень працівників. Вона повинна, по можливості, перешкоджати спробам окремих осіб порушувати вимоги контролю і забезпечувати розподіл несумісних функцій. Внутрішній контролер повинен знати, що функції працівника є несумісними, якщо їх зосередження в руках однієї особи може сприяти здійсненню випадкових або навмисних помилок і порушень, а також перешкоджати виявленню таких помилок і порушень.

В такому разі, як функція управління, внутрішній контроль, пов'язаний з розрахунками за податками, виконуватиме такі завдання:

- формуватиме інформацію щодо процесів, які відбуваються в суб'єкта господарювання при сплаті податків;
- сприятиме прийняттю найбільш доцільних управлінських рішень щодо оптимізації сплати податків і часу здійснення розрахунків по них;
- дозволить здійснювати оцінку правильності прийнятих рішень, пов'язаних зі сплатою податків і платежів, своєчасності і результативності їх виконання;

- дозволить своєчасно виявляти й усунути негативні умови й фактори, які призводять до порушень в частині здійснення розрахунків за податками і платежами;

- дасть змогу скоригувати діяльність суб'єкта господарювання, його виробничих підрозділів з метою забезпечення підвищення їх ефективності;

- дасть змогу встановити, які служби, підрозділи чи напрями діяльності підприємства сприяють оптимізації в питаннях сплати податків і зниженню ризиків виникнення порушень у цілому, досягненню поставленої мети і підвищенню результативності діяльності суб'єкта господарювання.

Для кращого усвідомлення внутрішнього контролю розглянемо його класифікацію, яка подається в літературі (рис. 3.1).

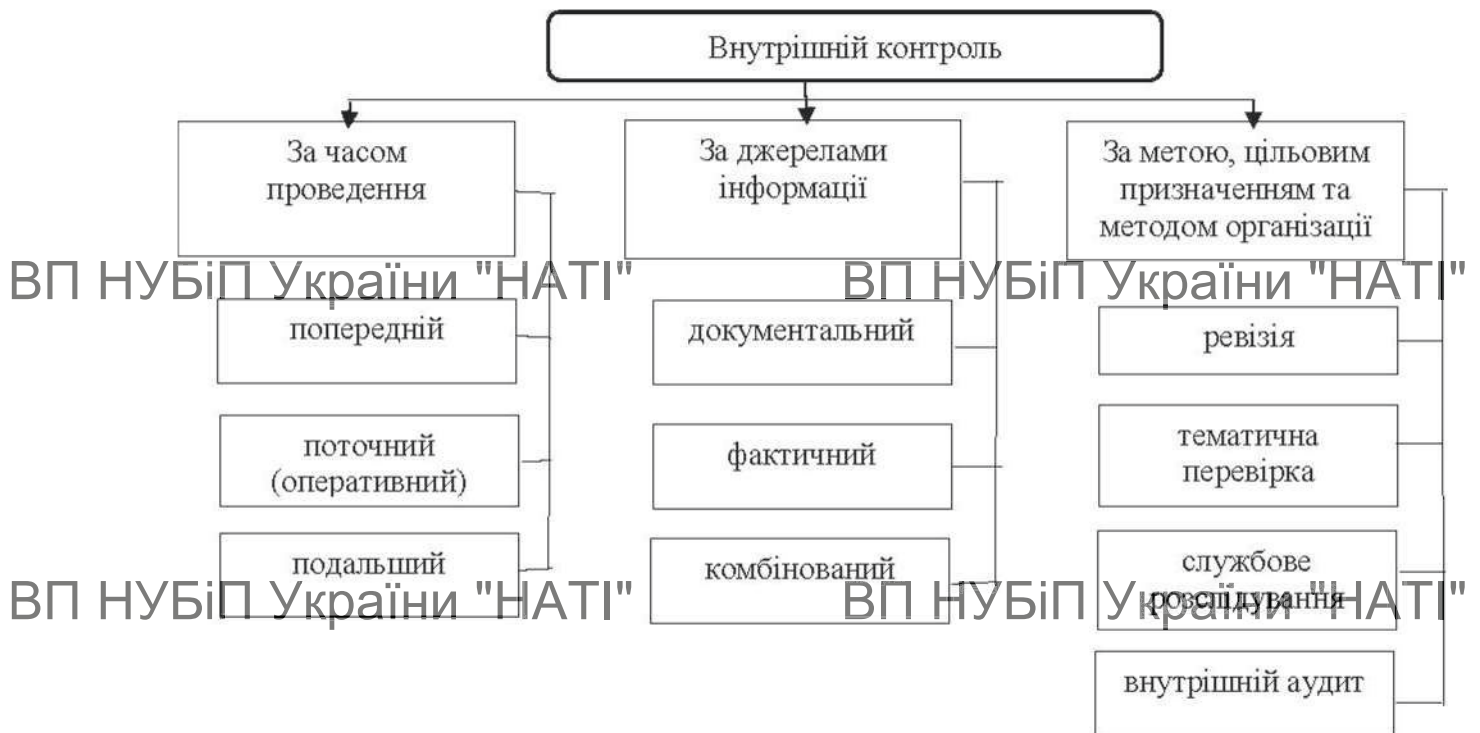

Рис. 3.1. Класифікація внутрішнього контролю [37]

Поєднання усіх вищевказаних видів контролю в єдину систему дозволяє досягти найкращих результатів щодо оптимізації розрахунків за податками і платежами. Особливо важливо здійснювати оцінку результатів використання рекомендацій керівництва по усуненню недоліків і враховувати її у майбутньому.

Залежно від джерел інформації, яка використовується при здійсненні контрольних функцій, внутрішній контроль поділяється на документальний і фактичний (рис.3.2).

Комплексне використання різних форм внутрішнього контролю дозволяє забезпечувати досягнення основної мети його організації - поліпшення результатів діяльності в цілому.

Рис. 3.2. Розмежування внутрішнього контролю за розрахунками за податками і платежами залежно від джерел інформації

Суб'єктами внутрішнього контролю можуть бути: управлінський персонал та спеціалісти, до функцій яких входить попередній, поточний та подальший контроль; обліковий персонал на чолі з головним бухгалтером, якому належать функції контролю на всіх етапах відображення господарських процесів; спеціальні внутрішні контролюючі служби, створені в установі з метою проведення того чи іншого контролю: наглядові ради; ревізійні комісії; інвентаризаційні комісії; комісії з розслідування незвичайних подій; внутрішні аудиторські служби. Оцінка діяльності досліджуваного суб'єкта, в частині

повноважень, які відносяться до розрахунків за податками і платежами, дозволяє стверджувати, що найбільша питома вага порушень припадає на неправильне визначення бази оподаткування. Джерелами контролю в даному випадку виступають дані первинних документів, зведених відомостей, даних рахунку 64 та ін. (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Джерела контролю розрахунків за податками і платежами

У зв'язку з наявністю розбіжностей між бухгалтерськими та податковими нормативними рекомендаціями система внутрішнього контролю повинна детально дослідити їх спочатку на теоретичному рівні, а потім перевірити правильність застосування у практичній діяльності.

Розвиток сучасних автоматизованих інформаційних систем дозволяє розробляти нові концепції організації проведення контролю розрахунків за податками і платежами за допомогою електронної обчислювальної техніки. Дослідження літературних джерел дозволяє стверджувати, що в останні роки цим питанням приділяється все більше уваги.

В умовах автоматизації обліку, процес комп'ютеризації системи контролю не вимагатиме значних додаткових витрат і зусиль. Окрім цього можлива не лише повна автоматизації аналітичних процедур контролю, а й часткова.

1. Завдяки автоматизації аналітичних процедур контролю можна досягти

більшої оперативності та обсягів. З цього приводу М.І. Бондар зазначає, що господарські операції можуть бути перевірені більш детально і ефективно, тому що при використанні комп'ютера можна охопити більший розмір вибірки, ніж при звичайному аналізі; під час аналітичних процедур можна проаналізувати ефективніше, ніж ручним методом [8, с. 162].

Найбільш популярним програмним продуктом, як уже зазначалося вище, використання якого дозволяє повністю або частково автоматизувати процедури контролю є «1С: Бухгалтерія» з відповідними додатковими програмами або без них. Завдяки зрозумілим для бухгалтерів та працівників системи контролю алгоритмам мови, вони, навіть не маючи спеціальних знань з програмування цієї програми, отримують достатні обсяги корисної інформації для здійснення перевірок.

2. Щодо автоматизації контролю і можливостей використання в ньому аналітичних методів, можна відзначити спеціальне програмне забезпечення, E&Y Microstart. У цій програмі обсяг вибірки розраховується на підставі наперед відомих загальної вартості генеральної сукупності, допустимої похибки, наперед заданого рівня аудиторського ризику і рівня впевненості щодо інших процедур [27, с. 166].

Інші програми, які дозволяють бухгалтеру та внутрішньому контролеру автоматизувати роботу над бухгалтерськими проводками, це - IDEA (Interactive Data Extraction and Analysis) та ACL (Audit Command Language). Ми звертаємо особливу увагу на можливість IDEA працювати з первинними даними бухгалтерського обліку та проводити над ними аналітичні розрахунки. Для реалізації аналітичних процедур також велике значення мають ті програмні продукти, які дозволяють без особливих зусиль провести підсумковий та прогностичний аналіз. Найбільш придатними для цієї цілі є програми: Audit Expert, Альт-Финансы, БЭСТ-Ф, ЭДИП, SuperCalc, VisiCalc, Lotus 1-2-3, Quattro Pro, ИНЕК-Аналитик та інші.

3. У цілому ж, як справедливо стверджує М.Т. Білуха, набір процедур розрахунково-аналітичних методичних прийомів фінансово-господарського контролю, які охоплюють усю різноманітність функціональних обчислень, повністю підлягають алгоритмізації [б, с. 347].

Важливо відмітити, що використання таких програмних продуктів як Audit

Expert може дорого коштувати контролерам та керівникам служб внутрішнього контролю. Тому такі програми комплексного фінансового аналізу діяльності

можуть дозволити собі тільки суб'єкти з великим рівнем доходів. Для вирішення цієї проблеми з метою автоматизації аналітичних методів контролю розрахунків за податками і платежами пропонуємо використовувати дешеву в експлуатації,

доступну та багату на функціональні можливості програму Excel.

При роботі зі спеціальним аудиторським програмним продуктом поетапно виконуються наступні процедури (рис. 3.4).

Справедливо буде відзначити, що при організації контролю розрахунків за податками і платежами в умовах комп'ютерного середовища виникають труднощі в інформаційному забезпеченні контролю, які полягають у необхідності одержання багаточисельних даних із попередніх задач бухгалтерського обліку, а також у використанні власної файлової база АРМ ревізора, накопиченої на момент ревізії даної ділянки контрольно-ревізійної роботи. Тому до комп'ютеризації даної ділянки контролю доцільно переходити після вирішення основних задач.

Таким чином, в практиці організації контролю розрахунків за податками варто застосовувати аудиторські програми загального призначення, що дозволяють проводити прогін визначених тестів на фактичних даних. За допомогою таких програмних засобів здійснюється аудиторська перевірка й аналіз записів на основі визначених критеріїв з метою визначення їх якості, повноти, спроможності і правильності. Для цього також використовується база знань, що допомагає визначити невідповідність і прийняти необхідні рішення.

Таке програмне забезпечення дозволяє тестувати розрахунки, виконувати необхідні перерахунки і зіставляти отримані результати з нормативними, а це дає можливість провести аналіз за визначеними критеріями і прийняти необхідне управлінське рішення.

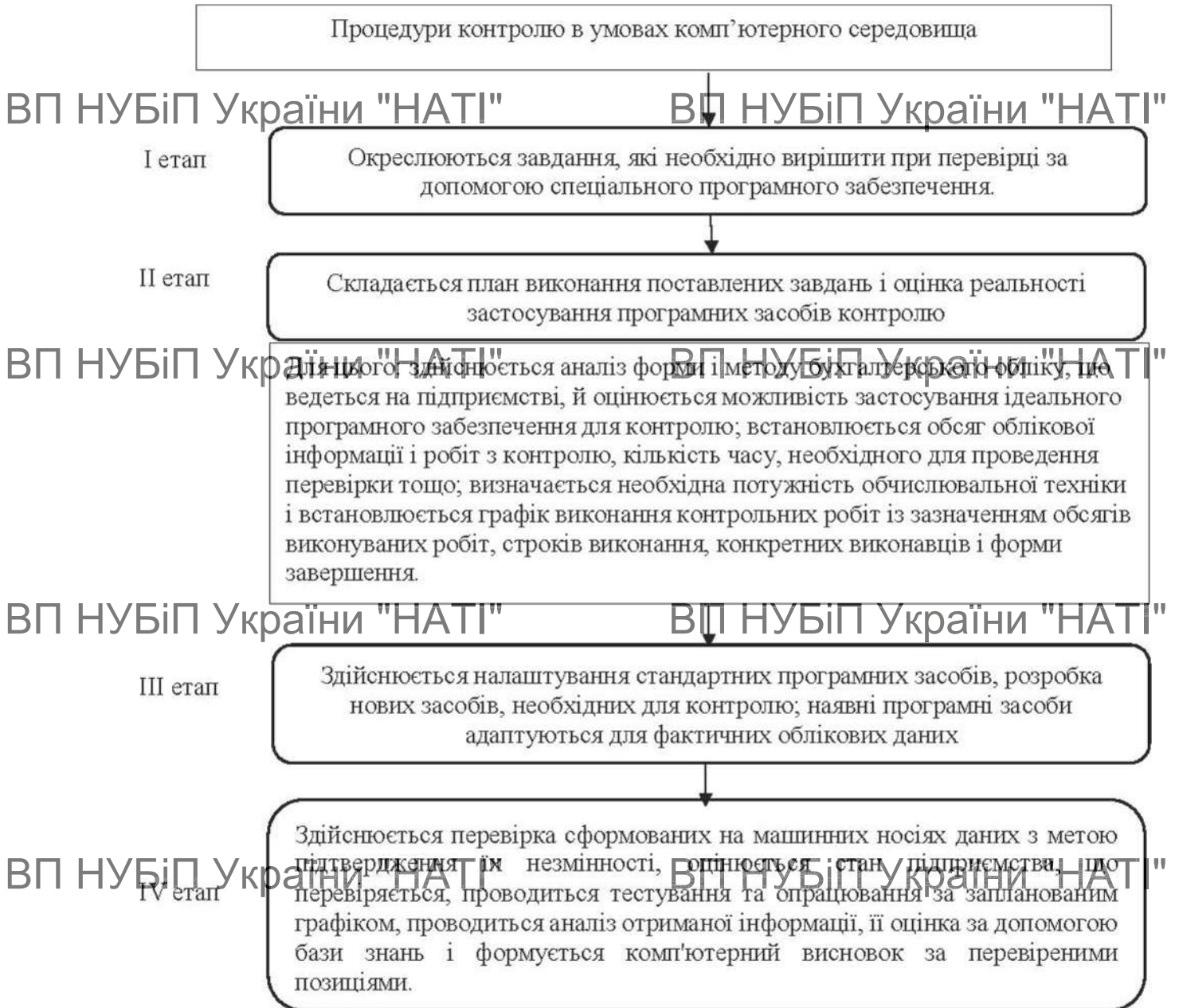

Рис. 3.4. Етапи та процедури контролю в умовах комп'ютерного середовища

Оцінювання ефективності податкового контролю дасть змогу дослідити якісну характеристику як окремих заходів контролю, так і окремих контролюючих органів, які утворюють податкову систему. Виходячи із

викладеного вище, вважаємо, що основним ефектом податкового контролю

мають бути:

а) дотримання платниками податків податкового законодавства та скорочення кількості податкових правопорушень;

б) оптимізація рівня витрат на здійснення контрольно-перевірочної роботи з врахуванням особливостей сучасного етапу розвитку податкової системи та економіки загалом та орієнтується на забезпечення максимального рівня добровільної сплати податків.

2. Методика контролю розрахунків за податками. Типові порушення в

обліку та способи їх виправлення

У сучасних умовах розвитку нашої держави основним завданням чинного законодавства є захист законних інтересів країни, підприємців і споживачів. Як показує юридична практика останніх років, становлення ринкових відносин в Україні пов'язано зі збільшенням низки злочинів і появою нових для нашої країни правопорушень у сфері економіки. Кількість податкових правопорушень залишається стабільно високою, близько 70 % складають справи з ухилення від сплати податків.

З юридичної точки зору, під податковим правопорушенням слід розуміти протиправне суспільно небезпечне та/або суспільно шкідливе винне діяння особи, пов'язане з невиконанням податкового законодавства або неналежним виконанням податкових зобов'язань, за яких чинним законодавством встановлена юридична відповідальність.

Останнім часом правопорушення у податковій сфері зросли до загрозливих масштабів, злочини у цій сфері набули масового характеру, а схеми приховування доходів стали поширеним явищем. Серед актуальних загроз національній безпеці України визнано економічну кризу, виснаження фінансових ресурсів держави,

зниження рівня життя населення. Однією з причин виникнення такої загрози є високий рівень «гігієни» та криміналізації національної економіки [1, с. 58, 16].

Податки — обов'язковий атрибут будь-якої держави. У сучасній Україні обов'язок сплати податків регламентовано у статті 67 Конституції України [17].

Невиконання цього обов'язку тягне за собою встановлену законом відповідальність. У статті 109 Податкового кодексу України зазначено, що податковими правопорушеннями є протиправні діяння (дія чи бездіяльність)

платників податків, податкових агентів, та/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених цим Кодексом та іншим

законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [14].

Сьогодні методи ухилення від сплати податків є досить різноманітними, а податкові правопорушення, як правило, носять інтелектуальний характер.

Загалом сучасні податкові правопорушення мають такі риси:

вони здійснюються у більшості випадків у процесі професійної господарської діяльності з використанням комп'ютерних технологій та електронних засобів зв'язку;

- маскуються різноманітними прийомами та засобами приховування порушень під виглядом «невдалої» підприємницької діяльності;

- здійснюються особами, які мають вищу освіту, добре підготовлені в економічному та організаційному планах, значна частина з них пройшла підвищення кваліфікації за кордоном, раніше конфліктів з правоохоронними органами не мала;

- завдають значної економічної шкоди інтересам держави, більшості юридичних і фізичних осіб.

Основними видами порушень податкового законодавства, визначених Податковим кодексом України, є:

- 1) порушення встановленого порядку взяття на облік (реєстрації) в податкових органах України;
- 2) порушення строку та порядку подання інформації про відкриття або закриття банківських рахунків;
- 3) неподання або порушення порядку подання платником податків інформації для ведення Державного реєстру фізичних осіб — платників податків;
- 4) неподання або несвоєчасне подання податкової звітності або невиконання вимог щодо внесення змін до податкової звітності;
- 5) порушення встановлених законодавством строків зберігання документів з питань обчислення і сплати податків та зборів, а також документів, пов'язаних із виконанням вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на податкові органи;
- 6) порушення правил застосування спрощеної системи оподаткування фізичною особою — підприємцем;
- 7) відчуження майна, яке перебуває в податковій заставі, без згоди податкового органу;
- 8) порушення правил нарахування, утримання та сплати (перерахування) податків у джерела виплати;
- 9) неподання або подання з порушенням строку банками чи іншими фінансовими установами податкової інформації податковим органам України [18].

У сучасних умовах для забезпечення необхідного рівня податкових надходжень вирішального значення набуває застосування заходів державного примусу в податковій сфері. Державний примус у податковій сфері реалізується через установлений законодавством механізм юридичної відповідальності.

Примус у сфері оподаткування являє собою систему заходів, які застосовуються уповноваженими органами щодо осіб при порушенні ними обов'язків зі сплати податку або збору та притягнення до відповідальності при

скоєнні податкового правопорушення [1, с. 49].

У податковому праві, враховуючи специфіку предмета і методу правового регулювання, застосування юридичної відповідальності до зобов'язаних суб'єктів податкових правовідносин завжди пов'язана з невиконанням або неналежним виконанням ними податкового обов'язку.

Юридичну відповідальність за податкові правопорушення слід розглядати як правовідносини, які виникають між державою в особі уповноважених органів, та правопорушником, на якого покладається обов'язок зазнавати відповідні позбавлення та несприятливі наслідки. Юридичним фактом, який тягне виникнення вказаних правовідносин, є вчинення податкового правопорушення

[2];

Згідно з п. 110. 1 ст. ПО Податкового кодексу України платник податків несе відповідальність у разі вчинення порушень, визначених законами з питань оподаткування та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи. За порушення податкового законодавства до платника податків застосовуються такі види юридичної відповідальності: фінансова, адміністративна та кримінальна [3].

Особливістю відповідальності за порушення податкового законодавства є її компенсаційно-каральний характер. Зміст компенсаційної ознаки полягає в необхідності відшкодування збитків держави та органів місцевого самоврядування внаслідок неотримання надходжень податків, зборів, інших обов'язкових платежів до бюджетів і державних цільових фондів. Поряд із цим застосування відповідальності спрямовано на покарання конкретного правопорушника (платника податків, податкового агента) у зв'язку з невиконанням ним покладеного на нього обов'язку, а також на попередження податкових правопорушень [4, с.205].

Іншою особливістю податкової відповідальності є те, що її правовим джерелом є не тільки Податковий кодекс України, але й інші закони України. Так,

п. 7.3 Податкового кодексу України закладає цю особливість як основоположну засаду податкового законодавства, проголошуючи, що будь-які питання щодо оподаткування регулюються Податковим кодексом і не можуть встановлюватися або змінюватися іншими законами України, крім законів, які, в тому числі, встановлюють і відповідальність за порушення норм податкового законодавства.

До глави 11 Податкового кодексу України включені норми, що визначають загальні засади фінансової відповідальності, поняття правопорушення, визначення правопорушників, види стягнень та загальні засади їх застосування, а також норми, які визначають конкретні склади податкових правопорушень та стягнення за їх вчинення.

Фінансова відповідальність застосовується у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) та/або пені. Притягнення до фінансової відповідальності платників податків за порушення законів з питань оподаткування, іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, не звільняє їх посадових осіб за наявності відповідних підстав від притягнення до адміністративної або кримінальної відповідальності [3].

Наприклад, частина статті 164-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення зазначає, що неподання громадянами декларації про доходи чи включення до декларацій перекручених даних, не ведення обліку або неналежне ведення обліку доходів і витрат, для яких законами України встановлено обов'язкову форму обліку, - тягне за собою попередження або накладання штрафу від трьох до восьми неоподатковуваних мінімумів доходів громадян [5].

З усіх видів стягнень, передбачених кодексом України про адміністративні правопорушення, контролюючим органам надано право використовувати лише адміністративні штрафи. Розмір їх визначається в межах, встановлених за скоєння відповідних правопорушень у сумах, або кратних певному показнику (неоподаткованому мінімуму доходів, мінімальному розміру заробітної плати),

або в національній грошовій одиниці (гривнях).

За ухилення від сплати податків, інших обов'язкових платежів у значних розмірах платники відповідно до ст. 212 Кримінального кодексу України винні особи можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності. Відповідальність настає незалежно від способу ухилення. Об'єктом злочину за встановлений законодавством порядок оподаткування юридичних і фізичних осіб, який забезпечує за рахунок надходження податків, зборів та інших обов'язкових платежів формування дохідної частини Державного та місцевих бюджетів, а також державних цільових фондів. Кримінальна відповідальність застосовується при доказі винності, протиправності, умислу та особливо тяжких наслідках податкового злочину [6].

Отже виникає необхідність запровадження системи дій податкових та інших державних органів із наглядом за виконанням фіскально-зобов'язаними особами (насамперед, платниками податків і зборів, податковими агентами, кредитними організаціями) норм податкового законодавства, що є одним із етапів оподаткування. Такою системою є податковий контроль. У широкому розумінні податковий контроль спрямований на забезпечення правильного обрахування, своєчасного і повного внесення податків і зборів до бюджету (державних позабюджетних фондів) (рис. 3.5).

З огляду на окреслену вище природу податкового контролю правомірно, поряд із традиційними, акцентувати увагу і на таких його функціях, як політико-і безпекозабезпечуюча. Сутність першої полягає в реальному впливі податкового контролю на реалізацію фінансової, грошово-кредитної, бюджетної і податкової політик, а другої - у забезпеченні національної безпеки загалом і фінансової безпеки держави та її регіонів зокрема.

Принципи організації податкового контролю можна поділити на загальні і специфічні [1]. До першої групи відносять загальні принципи контрольної діяльності: безплатність здійснення, правомочність, професіоналізм,

визначеність предмета контролю, координація і взаємодія органів контролю,

повнота, превентивність

ВП НУБіП України "НАТІ"

До специфічних принципів організації податкового контролю належать: дотримання процесуальної форми, презумпція невинності платника податків, презумпція правоти платника податків, дотримання податкової таємниці, забезпечення оптимального поєднання фіскальної та регулюючої спрямованості податкового контролю (принцип недопущення завдання шкоди платнику податків).

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Однією з дієвих форм податкового контролю є податкові перевірки, суть яких полягає у проведенні податковим органом комплексу заходів, що регламентовані нормативно-правовими актами про податки і збори та мають за

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

мету перевірку правильності й повноти сплати податків, зборів і обов'язкових платежів у відповідні бюджети, а також дотримання інших норм податкового законодавства. Водночас визначення форм податкового контролю як законодавчо регламентованих способів організації контрольних заходів не охоплює всю складність і повноту цього питання.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

У світовій практиці використовується багато форм практичної організації контрольних перевірок. Аналіз правових актів податкового законодавства різних країн свідчить про наявність різноманітних форм податкового контролю і податкових перевірок. При цьому можна помітити, що за однакового змісту існує різне номінальне позначення цих форм і, навпаки, за майже ідентичності формального визначення - різний зміст [3].

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Згідно з типовою програмою податкового аудиту Управління з бюджетних питань МВФ, податково-перевірочна робота містить такі блоки:

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

- перевірка показників, наведених у звітах (внутрішньо документальний і перехресний контроль даних різних звітів платника податків);

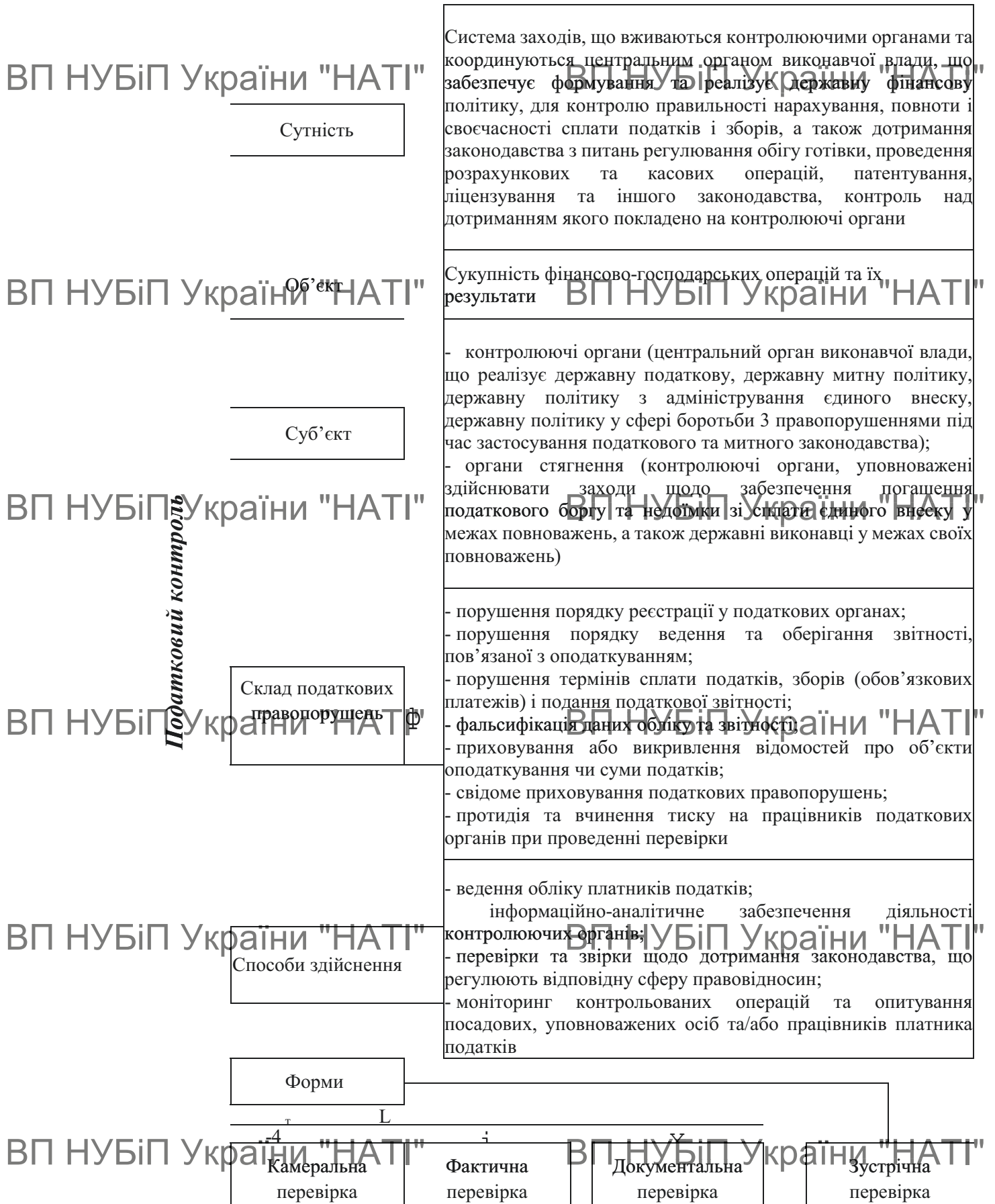

Рис. 3.5. Складові системи податкового контролю підприємства [6]

- реєстраційний (позаплановий), що передбачає відвідування платників податків, переважно новостворених малих і середніх організацій;

- спеціальні та комплексні перевірки (документальний виїзний контроль);

- розслідування випадків податкового шахрайства. У найбільш серйозних випадках шахрайства може знадобитися проведення кримінального розслідування, що передбачає обшуки (в офісах чи вдома), вилучення доказів, показання свідків тощо.

Загальновизнаними формами контрольної діяльності податкових органів є камеральна (перевірка податкових декларацій) і виїзна (податковий аудит) перевірки [10, с. 73-76].

Особливість податкового контролю у вигляді податкових перевірок полягає у тому, що її суб'єктами є не лише безпосередньо платники податків і зборів, а й податкові агенти, які представляють зобов'язану сторону в податкових правовідносинах, а також свідки та експерти.

Об'єктом податкової перевірки є дії (бездіяльність) особи, що перевіряється, з належного обліку і здійснення операцій з об'єктами оподаткування, дотримання порядку сплати податків та зборів (обов'язкових платежів), правомірного використання податкових пільг, а предметом - грошові документи, бухгалтерські книги, звіти, кошториси, декларації, інші носії інформації, пов'язані з обчисленням і сплатою податків та зборів (обов'язкових платежів) [5].

Своєю чергою, Н.А. Маринів класифікувала податкові перевірки:

1) залежно від обсягу контрольованих дій на: вибіркові (перевірки, що здійснюються для аналізу конкретних питань у діяльності контрольованого суб'єкта), комплексні (перевірки, що здійснюються для аналізу всієї діяльності контрольованого суб'єкта), цільові чи тематичні (перевірки окремого напрямку діяльності чи виду операцій суб'єкта, що контролюється);

2) залежно від повноти охоплення предметів контролю на: часткові (перевірка частини документів, що виділяються за певним принципом) та суцільні (перевірка усіх документів контролюваного суб'єкта, що стосуються виконання ним податкового обов'язку);

3) залежно від місця проведення на:

- камеральні, які, своєю чергою, вона поділяє на: формальні (перевірка наявності необхідних документів та форм звітності, порядку та форми їх заповнення, усіх передбачених законодавством підписів тощо), арифметичні (перевірка правильності арифметичного підрахунку підсумкових сум у документах);

- безпосередньо камеральні (перевірка цифрових даних, відповідно з якими визначається сума податку, його ставки, пільги та відшкодування);

- виїзні.

4) залежно від періодичності їх проведення на: планові, позапланові (до яких вона зараховує і повторну перевірку).

Окремо науковець виділяє зустрічну податкову перевірку та перевірку стану збереження активів платника податків, які перебувають у податковій заставі [3, с. 116-123].

Разом з тим, існує порядок самостійного виправлення помилок в поданій податковій звітності, визначений Податковим Кодексом України.

Існує три варіанти виправлення помилок:

подача нової звітності з виправленими показниками;

подача уточнюючого розрахунку до податкової звітності;

уточнення показників у складі податкової звітності за будь-який наступний податковий період, протягом якого виявлені помилки.

Вибір варіанту виправлення помилки залежить, перш за все, від термінів виявлення помилки.

Якщо помилка виявлена в тому ж звітному податковою періоді, а термін

подачі податкової звітності ще не закінчився, можна подавати нову податкову звітність. Як звітна інспектором розглядатиметься звітність, яка подана останньою. В цьому випадку подавати уточнюючий розрахунок не потрібно. При цьому санкції не застосовуються.

Якщо помилка виявлена платником податків в одному з наступних звітних періодах, він може подати або уточнюючий розрахунок до податкової звітності, або податкову звітність за поточний період, в якому була виявлена помилка, з виправленими показниками.

Уточнюючий розрахунок краще подавати до початку планової документальної перевірки. Якщо уточнюючий розрахунок поданий після перевірки, то контролюючий орган може ініціювати проведення позапланової перевірки платника податків за відповідний період.

Платник податків звільняється від відповідальності, якщо уточнюючий розрахунок подається після проведення виїзної перевірки по даному податку за даний період, і ця перевірка не знайшла факту заниження податку.

Для виявлення помилок в майбутніх звітних періодах і накладення штрафних санкцій за дане порушення застосовується термін давності.

В умовах постійних змін податкового законодавства, з метою запобігання помилок у податковій звітності, важливим є визначення місця податкових перевірок у системі податкового контролю. Пропонуємо в системі податкового контролю виділити такі елементи: сутність, об'єкт і суб'єкт податкових перевірок, склад податкових правопорушень, способи їх здійснення та форми, визначені Податковим кодексом України.

Враховуючи, що одними з ключових індикаторів податкової безпеки держави є "кваліфіковані" кадри у сфері оподаткування, ефективність адміністрування податків та дієвість податкового контролю [9, с. 7], велике значення має ефективність діяльності органів державної фіскальної служби та інших уповноважених контролюючих органів через здійснення ними податкових

перевірок.

Таким чином, податкова відповідальність це система примусових заходів передбачених податковим законодавством, що здійснюється контролюючими органами, їх посадовими особами до зобов'язаних суб'єктів стосовно сплати податкових платежів, які застосовуються у встановленому процесуальному порядку, і пов'язані з настанням до порушників негативних наслідків особистого, майнового та організаційного характеру з метою боротьби з правопорушеннями й іншими небажаними наслідками у сфері оподаткування.

Відповідальність за порушення податкового законодавства має бути більш чітко врегульована відповідно до пропорційності розмірів податкових правопорушень. Потрібно знайти ту рівноважну крапку, коли платник податків налаштований, в кращому варіанті, сплатити в повному обсязі податки, збори, інші обов'язкові платежі, ніж обходити різними злочинними способами їх, а державна податкова політика мала б на меті не забивання платників податків величезною кількістю різних платежів, а навпаки, максимально спростити податкову систему в країні.

Завданням податкового контролю, як елемента управління, є забезпечення своєчасної та повної сплати податкових зобов'язань до бюджету платниками податків з метою забезпечення економічної безпеки держави під час формування та подальшого використання централізованих державних грошових фондів. Контроль розрахунків за податками, як складова державного фінансового контролю, обумовлюється положеннями фінансового права з притаманною йому специфікою, зокрема, на основі узгодження мети оподаткування (фіскальне наповнення бюджету) та інтересів платників податків (прийнятні умови оподаткування та адміністрування).

3.3.Методика контролю за податковою звітністю підприємства

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Головне призначення контролю за податковою звітністю підприємства полягає в розподілі обов'язків і повноважень між працівниками з метою формування процедур і правил, які визначають для підприємства оптимальний режим оподаткування, у тому числі й облік податкових розрахунків. З позиції бухгалтерського обліку, облікова політика виходить за коло питань, окреслених податковою політикою підприємства.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Облікова політика в частині розрахунків за податками й платежами спрямована на пошук раціональних шляхів зменшення навантажень на облікових працівників у частині здійснення вибірки необхідних даних із облікової інформації та проведення відповідних податкових обчислень, забезпечення формування такої методики бухгалтерського обліку податкових розрахунків, яка б дозволяла зменшити податкове навантаження на підприємство, уникати помилок та убезпечувала підприємство від штрафних санкцій за недостовірне відображення інформації у податковій звітності [66, с. 174]. Однак, облікова політика це ще й вибір такої методики обліку, яка надає можливість використовувати різні варіанти відображення фактів господарського життя. Тому в широкому розумінні її доцільно визначити як управління обліком, а у вузькому - як сукупність способів ведення обліку (вибір підприємством конкретних форм і методик обліку) [66, с. 174].

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Обґрунтоване визначення обліково-контрольної політики підприємств з метою оподаткування є актуальним питанням [66, с. 177].

Законодавством встановлено, що підприємство самостійно визначає облікову політику [123], яка є важливим правовим документом роботи бухгалтерів і затверджується наказом керівника підприємства. При її формуванні обирається один варіанта із декількох, передбачених законодавчими актами та нормативними документами, що входять в систему нормативно-правового

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

регулювання бухгалтерського обліку з врахуванням особливостей його діяльності. При цьому облікова політика має відображати тільки ті положення бухгалтерського обліку, які мають декілька дозволених чинним законодавством варіантів застосування. Загалом на практиці формування облікової політики підприємства здійснюється поетапно. Проте, в економічній літературі наводять різні підходи до визначення кількості етапів формування облікової політики.

Пропонуємо процес формування облікової політики в частині розрахунків за податками здійснювати за наведеними етапами (рис. 3.6).

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКАМИ

Рис. 3.6. Етапи формування облікової політики розрахунків за податками СТОВ «Берегиня»

Контроль розрахунків за податками залежить від інтересів різних груп користувачів облікової інформації. Тому на її формування впливають внутрішні та зовнішні фактори. До основних внутрішніх факторів, що впливають на вибір облікової політики, слід віднести: вид діяльності; правовий і організаційний статус (форма власності); організаційну структуру; поточні та перспективні плани розвитку; кадрове та матеріально-технічне забезпечення бухгалтерської служби. Відповідно до зовнішніх - система оподаткування; підпорядкованість (ступінь свободи дій); система інформаційного забезпечення підприємства. У контексті обліку розрахунків за податками на сільськогосподарських підприємствах, одним із найголовніших зовнішніх факторів впливу є система оподаткування, зокрема вимоги законодавства щодо механізму визначення розміру зобов'язань за розрахунках за податками та відображення їх в обліку.

На формування облікової політики розрахунків за податками також впливають положення вже діючої облікової політики підприємства в частині тих положень, які взаємопов'язані з обліком розрахунків за податками. Як приклад, це можуть бути положення підприємства щодо закріплення методу нарахування амортизації, методу вибуття запасів тощо. Отже, особливості застосування нормативних вимог щодо оподаткування й облікового відображення розрахунків за податками підприємства в умовах фінансово-господарської діяльності кожного підприємства мають бути закріплені у наказі про облікову політику.

Виявлений недостатній рівень організації облікового відображення розрахунків за податками зумовлює необхідність розробки та затвердження методичних рекомендацій щодо застосування положень, установлених законодавчими актами. Проте, труднощі розробки облікової політики підприємства полягають у тому, що фахівці з обліку повинні не лише досконало володіти та застосовувати на практиці теорію, на якій ґрунтуються проголошені бухгалтерські принципи обліку, але й знати, якою мірою цих принципів дотримуватися на практиці та на який ступінь свободи можна розраховувати при

їх здійсненні.

Також процес формування облікової політики полягає у виборі та розробці методичних прийомів, способів і процедур ведення й організації бухгалтерського обліку з числа затверджених нормативними актами з бухгалтером кого обліку та аналізі їх придатності до умов діяльності підприємства. Але послідовність дій підприємства при формуванні облікової політики в частині питань які не регламентовані однозначно чинним законодавством не передбачена, а рекомендації щодо складання розпорядчого документа про облікову політику підприємства повного мірою не враховують облікового стандарту бухгалтерського обліку (далі - МСБО) № 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки», за відсутності прописаних чинними МСБО вимог слід використовувати домовленості, національні правила та облікову практику [91]. Отже, обліковці під час формування облікової політики можуть спиратися на власне професійне бачення та досвід, виходячи з галузевої практики, стосовно конкретних операцій, а також використовувати теоретичні розробки науковців і фахові літературні джерела.

Основним завданням облікової політики є вибір найбільш прийнятних для конкретного підприємства методів обліку та на їх основі складання фінансової звітності, що відповідає встановленим якісним характеристикам. Зазначене дає можливість накопичити необхідну для користувачів інформацію та своєчасно її надати, тобто реалізувати інформаційну функцію обліку. Оскільки складовими обліку, що ведеться на підприємстві, є фінансовий, управлінський та облік для потреб оподаткування, тому не можна розглядати облікову політику, базуючись тільки на Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» і П(С)БО. Підприємство, крім фінансової звітності, складає інші види звітності, в тому числі і податкову, тому до складу його облікової політики треба віднести також добір елементів обліку для потреб оподаткування, форми його ведення з урахуванням умов господарювання підприємства. Потрібно зважити і на норми

ПКУ, оскільки при формуванні робочого плану рахунків доцільно включити до нього не тільки рахунки для ведення фінансового обліку, а й ув'язати їх із рахунками, які дозволяють накопичувати інформацію для податкової звітності.

Отже усі складові обліку потребують розробки переліку форм первинних документів, облікових реєстрів, що використовуються підприємством для узагальнення інформації тощо. Крім того, при формуванні політики обліку для потреб оподаткування слід враховувати розбіжності в методиці, передбаченій правилами бухгалтерського обліку та податковим законодавством, а також обрані підприємством механізми узгодження їх показників. Отже, організовуючи свою роботу, бухгалтеру передусім необхідно знати послідовність своїх дій, тобто в якому порядку слід записувати інформаційні дані і в які облікові реєстри.

Організація контролю розрахунків за податками згідно з податковим законодавством на підприємстві передбачає вибір оптимальної системи оподаткування, методичних прийомів, способів і процедур організації та ведення, зафіксованих у ПКУ. При цьому, завдання організації обліку полягатимуть у: чіткому документуванні таких розрахунків, своєчасній і повній реєстрації даних первинного обліку розрахунків за податками в реєстрах; повному і правдивому відображенні інформації щодо зобов'язань із розрахунків за податками у звітності. Головним фактором правильності ведення обліку розрахунків за податками на підприємствах є досконало визначена організація обліку та контролю розрахунків за податками, що впливає на об'єктивність, достовірність і однозначність розкриття інформації у фінансовій і податковій звітності.

Як зазначалось, документальне оформлення облікової політики підприємства здійснюється у вигляді відповідного наказу, який після його затвердження набуває статусу юридичного документу. Наказ є основним внутрішнім документом, яким регулюється організація облікового процесу на підприємстві й є обов'язковим для виконання всіма службами і працівниками. Як показують результати дослідження, на сільськогосподарських підприємствах

доцільно розробляти окремий розділ у наказі про облікову політику «Організація та методика обліку розрахунків із бюджетом», в якому передбачити об'єкти обліку розрахунків за податками сільськогосподарських підприємств, методичні аспекти відображення в обліку цих розрахунків згідно з нормативними положеннями з бухгалтерського обліку та податкового законодавства.

Враховуючи, що наказ про облікову політику підприємства є комплексним документом, а в основу його будови покладено окремі розділи, то формування пропонованого розділу «Організація та методика обліку розрахунків із бюджетом» доцільно здійснювати за виділеними етапами (рис. 3.8), а саме: вибір суб'єкта формування облікової політики (організаційно-підготовчий етап), визначення об'єктів обліку розрахунків за податками підприємств та формування обліково-методичного забезпечення розрахунків за податками (методичний етап). Таким чином, систему взаємозв'язку між складовими організації обліку розрахунків за податками та контролю за податковою звітністю на сільськогосподарських підприємствах, і СТОВ «Берегиня» зокрема, представлено на рис. 3.7.

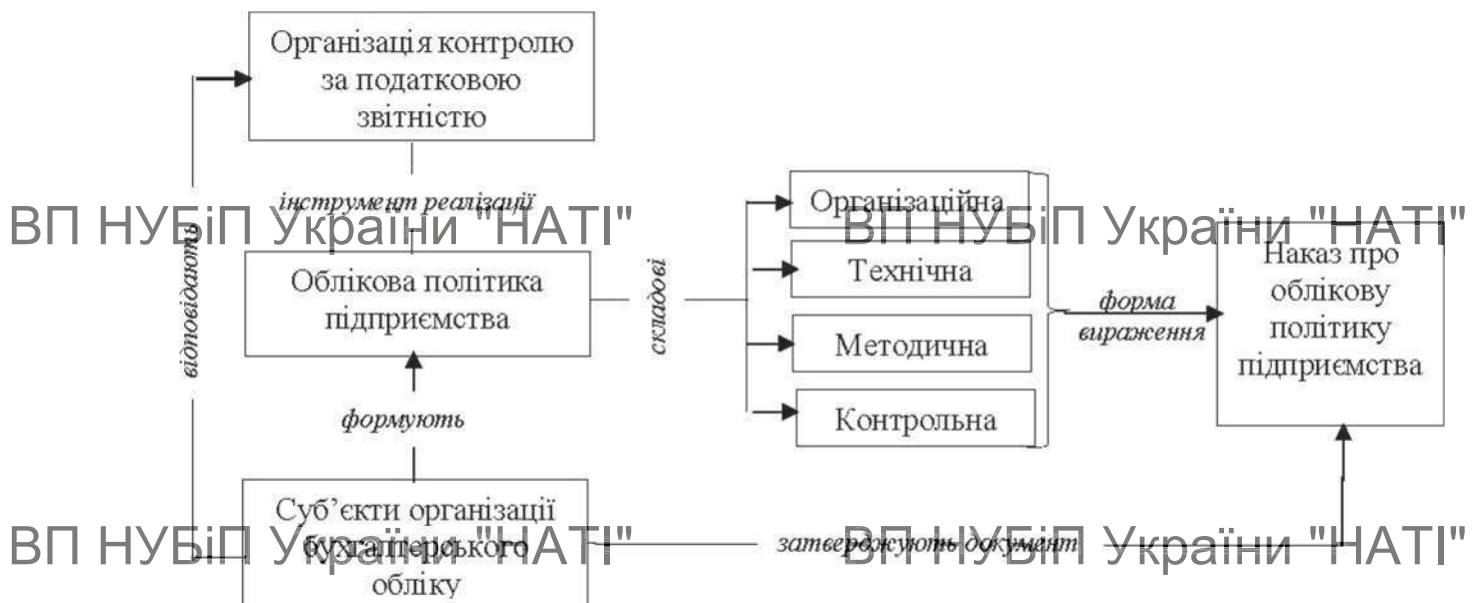

Рис. 3.7. Взаємозв'язок між складовими організації обліку розрахунків за податками та контролю за податковою звітністю на СТОВ «Берегиня»

Водночас, створення раціональної й ефективної системи обліку на підприємстві неможливе без здійснення контролю, оскільки допущення помилок в оформленні податкової документації та визначенні податкових зобов'язань тягне за собою накладання штрафних санкцій з боку контролюючих органів, що є додатковим фінансовим тягарем для підприємств. Так в обліковій політиці підприємств галузі потрібно визначити елементи організації внутрішнього контролю в частині розрахунків за податками. Одним із таких елементів є виконання своїх обов'язків суб'єктами внутрішнього контролю, які можуть створюватись і функціонувати на всіх типах сільськогосподарських підприємств

(рис. 3.8)

Рис. 3.8. Суб'єкти внутрішнього контролю розрахунків за податками підприємства

Положення, визначені в наказі про облікову політику стосовно обліку розрахунків за податками згідно норм ПКУ, є обов'язковими до виконання обліковою службою підприємства. У межах обліку розрахунків за податками та складання відповідної звітності не можна порушувати норми обраної та закріпленої облікової політики й установлених у ній методів оцінок і конкретних аспектів організації обліку. Від правильного застосування, розкриття та реалізації

облікової політики на підприємстві, зокрема організації обліку розрахунків за податками, залежить ефективність діяльності підприємства загалом. З огляду на те, що підприємства різної специфіки та спеціалізації, перебуваючи на загальній чи спрощеній системі оподаткування, дотримуються особливостей оподаткування тим чи іншим податком, а такі особливості, в свою чергу, впливають на порядок облікового відображення податкових розрахунків, то це зумовлює неможливість формування універсального наказу про облікову політику

Враховуючи складність податкових розрахунків та облікового відображення розрахунків за податками на сільськогосподарських підприємствах, можна стверджувати, що розробка та затвердження розділу «Організація та методика обліку розрахунків із бюджетом» наказу про облікову політику повинна мати характер обов'язковості в частині організації обліку. Вмотивована й раціональна організація бухгалтерського обліку податкових розрахунків, зокрема за податком на прибуток і ПДВ, положення якої повинні закріплюватись в обліковій політиці підприємства, є запорукою покращення податкової дисципліни суб'єкта господарювання та дозволяє підприємству уникнути витрат на сплату штрафів та інших видів фінансових санкцій.

Відповідно до участі наведених суб'єктів у загальній діяльності й у внутрішньому контролі розрахунків за податками на підприємстві пропонуємо закріпити функції суб'єктів внутрішнього контролю розрахунків за податками (в умовах господарювання конкретного підприємства), враховуючи відповідні їх рівні, в Наказі про облікову політику підприємства (табл. 3.1).

Вважаємо, що зазначений елемент повинен мати характер обов'язковості і розкривається у наказі про облікову політику. Варто зазначити і те, що вибір суб'єкта контролю залежить від специфіки діяльності підприємства, штатного розпису й обсягу здійснюваних операцій, які підлягають обкладанню тим чи іншим податком [125]. Враховуючи це, можна зробити висновок, що будь-яке

підприємство повинно мати розпорядчі документи, які регламентують його облікову політику в частині обліку розрахунків за податками. Тому, з викладеного, можна виокремити головні питання, вирішення яких необхідне в наказі про облікову політику, зокрема у розділі «Організація та методика обліку розрахунків із бюджетом», а саме: затвердити перелік документів, які використовуються для бухгалтерського обліку й обліку розрахунків за податками згідно з бухгалтерським і податковим законодавством; розробити механізм визначення нарахування зобов'язань до бюджету за кожним податком відповідно до ПКУ; передбачити організацію внутрішнього контролю розрахунків за податками.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ" *Таблиця 3.1*

Рівні та функції суб'єктів внутрішнього контролю розрахунків за податками

Суб'єкти внутрішнього контролю:	Можливі функції в частині розрахунків за податками
1-го рівня (власник, спостережна правління, бухгалтер) (керівник підприємства, рада, головний бухгалтер)	Контроль за формуванням пакету документів з реєстрації платником податку на прибуток та оподаткування ПДВ (може бути покладено на конкретного спеціаліста підприємства; бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером; фінансовий відділ на чолі з фінансовим директором). Виконання загального контролю безпосередньо або за допомогою незалежних експертів (у тому числі зовнішніх аудиторів) у частині розрахунків за податками
2-го рівня (ревізійні комісії, працівники служби внутрішнього аудиту, інвентаризаційна комісія)	Здійснення контролю за оформленням, веденням і поданням податкової документації (накладних, декларацій). Виконання суто контрольних функцій згідно з внутрішніми нормативними документами чи функціональними обов'язками
3-го рівня (працівники функціональних служб і відділів)	Виконання контрольних функцій для реалізації своїх посадових обов'язків
4-го рівня (робітники)	Виконання контрольних функцій безпосередньо в процесі господарської діяльності

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Із урахуванням проведеного дослідження пропонується витяг із наказу про облікову політику, а саме окремий його розділ «Організація та методика обліку розрахунків із бюджетом» на підприємствах щодо обліку розрахунків за

податками згідно з нормативними положеннями з бухгалтерського обліку та податкового законодавства. Наказ повинен відповідати законодавчим нормам, без зайвої деталізації та повторення положень регламентних документів, тобто характеризуватись загальною наказовою формою, бути корисним, стислим та змістовним і обов'язковим для виконання обліковим персоналом підприємства.

Запропонований варіант наказу було прийнято до впровадження в більшості досліджуваних підприємств. Це, в свою чергу, дозволяє полегшити контроль за дотриманням установлених законодавством вимог і закріплених у наказах внутрішньогосподарських правил.

Періодичність складання наказу про облікову політику базується на принципі послідовності, що означає постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених П(С)БО, і повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності [28]. Проте слід відзначити, що з природи господарської діяльності впливають і інші можливі випадки зміни в обліковій політиці (в разі реорганізації, зміни власників, зміни видів діяльності тощо). Хоча такі причини нормативно не закріплені, однак вони не суперечать чинному законодавству і можуть виникати на практиці. Зміни нормативного забезпечення з питань оподаткування, що вносяться майже щороку, зумовлюють необхідність перевірки на відповідність закріплених положень у наказі чинним нормам законодавства й їх коригування в тій частині, які зазнали змін чи доповнень. У цілому розділ наказу «Організація та методика обліку розрахунків із бюджетом» розробляється на тривалий період, але, як зазначалось, з обов'язковим переглядом та уточненнями відповідно до законодавства на початок року.

Положення, визначені в наказі про облікову політику стосовно обліку розрахунків за податками згідно норм ПКУ, є обов'язковими до виконання обліковою службою підприємства. У межах обліку розрахунків за податками та складання відповідної звітності не можна порушувати норми обраної та

закріпленої облікової політики й установлених у ній методів оцінок і конкретних аспектів організації обліку. Від правильного застосування, розкриття та реалізації облікової політики на підприємстві, зокрема організації обліку розрахунків за податками, залежить ефективність діяльності підприємства загалом. З огляду на те, що підприємства різної специфіки та спеціалізації, перебуваючи на загальній чи спрощеній системі оподаткування, дотримуються особливостей оподаткування тим чи іншим податком, а такі особливості, в свою чергу, впливають на порядок облікового відображення податкових розрахунків, то це зумовлює неможливість формування універсального наказу про облікову політику.

Враховуючи складність податкових розрахунків та облікового відображення розрахунків за податками на підприємствах, можна стверджувати, що розробка та затвердження розділу «Організація та методика обліку розрахунків із бюджетом» наказу про облікову політику повинна мати характер обов'язковості в частині організації контролю за податковою звітністю підприємства. Вмотивована й раціональна організація бухгалтерського обліку податкових розрахунків, зокрема за податком на прибуток і ПДВ, положення якої повинні закріплюватись в обліковій політиці підприємства, є запорукою покращення податкової дисципліни суб'єкта господарювання та дозволяє підприємству уникнути витрат на сплату штрафів та інших видів фінансових санкцій, що можуть накладатись податковими органами.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

Основні висновки, що підтверджують результати дослідження, полягають у наступному:

1. З'ясовано, що заключним етапом облікового циклу підприємства є формування звітності на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення інформаційних потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів. Враховуючи норми податкового законодавства та напрацювання вітчизняних вчених, вважаємо, що податкова звітність - це документи (податкова декларація, розрахунок, звіт) складені за спеціально затвердженими формами, які містять показники щодо податкових зобов'язань та подаються платниками податків (у тому числі відокремленим підрозділом у випадках, визначених ПКУ) до контролюючих органів у законодавчо встановлені строки. Податкова звітність є підсумковою стадією виконання податкового обов'язку. Правдивість та достовірність податкової звітності суб'єктів господарювання дозволити своєчасно та повно виконувати зобов'язання перед бюджетом.

2. Визначено, що податкові відносини підприємств з державою займають вагомe місце в їх господарсько-економічному житті, про що свідчить поява податкового обліку, який законодавчо закріплений в нормативно-правових актах.

За допомогою податкової звітності відбувається узагальнення інформації з метою визначення бази для стягнення податків відповідно до норм податкового законодавства. Платник податків організовує систему податкового обліку самостійно, виходячи з принципу послідовності застосування норм і правил податкового законодавства. Некоректне ведення податкової звітності призводить до недоплати податків, за що до платника можуть бути застосовані фінансові санкції, заходи щодо забезпечення погашення податкового зобов'язання і кримінальна відповідальність.

3. Відзначено підвищення ефективності фінансово-господарської

діяльності СТОВ «Берегиня» в 2018 році порівняно з минулими роками, що виявилось у збільшенні загальної вартісної оцінки активів, що свідчить про нарощування майнового потенціалу підприємства, збільшенні робочого капіталу, відсутності непокритого збитку, збереженні абсолютно стійкого фінансового стану. Разом з тим зафіксовано наступні негативні моменти діяльності товариства: наявність значної частки дебіторської заборгованості у активах балансу; баланс товариства протягом аналізованого періоду не є достатньо ліквідним.

Для підвищення ефективності використання фінансових коштів ТОВ «Плиски-Агро» необхідно впровадити заходи, які сприятимуть збільшенню прибутку, зменшенню вартості матеріальних активів та дебіторської заборгованості, а також оптимізації структури капіталу підприємства. Крім того, доцільно також рефінансувати частину дебіторської заборгованості підприємствам для оптимізації її розміру та структури.

4. Визначено, що організація підготовки, складання та подання фінансової звітності є завершальним етапом процесу бухгалтерського обліку. Належним чином підготовлена та складена фінансова звітність стає корисною для внутрішніх та зовнішніх користувачів для прийняття ними адекватних управлінських та інших рішень. В цьому контексті вирішальну роль відіграє послідовність етапів складання звітності підприємства, які на нашу думку, мають виконуватись за відповідним алгоритмом, при якому під час виявленні помилок в первинних документах, якими відображались господарські операції або звітності, бухгалтерський персонал повинен повертатись на ступінь назад, для подальшої повторної перевірки. Таким чином, відбувається пошук невідповідностей між показниками, з метою їх виправлення, для успішної подачі максимально повної та правдивої інформації, яка буде надана у фінансовій звітності.

5. З'ясовано, що необхідність розроблення методики заповнення податкової декларації з податку на прибуток підприємства виникла у зв'язку з

втратою чинності Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» і порядку № 143 «Про складання декларації», якими було встановлено порядок складання декларації. Узагальнюючи вищезазначене з урахуванням вимог Податкового кодексу України, запропоновано схему зв'язку між податковою декларацією з податку на прибуток підприємства та додатками до неї. Відповідно до схеми запропоновано методику складання декларації, яка виключити можливість виникнення помилок з нарахування податку на прибуток для сплати в бюджет, що можуть привести до накладання штрафних санкцій, які зумовлюють зменшення прибутковості підприємства. Ураховуючи, що показники декларації надають інформацію про поповнення державного бюджету, органам податкової адміністрації необхідна інформація про те, як проводяться нарахування та перерахунок сум за видами розрахунків. Така інформація необхідна для прогнозування тенденцій поповнення та видатків державного бюджету.

6. В системі ПДВ основою достовірності розрахунків є бухгалтерський облік, реєстрація всіх господарських операцій і внутрішній контроль, як підтвердження вірогідності облікових даних. Для товаровиробників підставою відображення нарахування чи сплати ПДВ на рахунках бухгалтерського обліку виступають первинні документи: товарно-транспортні накладні, акти на виконані роботи, накладні внутрішньогосподарського призначення, при оподаткуванні ПДВ важливі реєстрація всіх операцій, якісний і досконалий облік згідно з нормативними документами з бухгалтерського обліку та податковим законодавством. Це є ще одним доказом необхідності в організації та веденні на підприємстві ефективного аналітичного обліку сум ПДВ за загальним і спеціальним режимами оподаткування. Основні проблемні питання, що виникають у Реєстр податкових накладних з продажу Реєстр податкових накладних з придбання у процесі обліку ПДВ, пов'язані з тим, що механізм його функціонування ускладнений, а методика відображення в обліку розрахунків із ПДВ відповідно до бухгалтерського та податкового законодавства

характеризується відмінністю. Із зазначеного випливає потреба у посиленні внутрішнього контролю за формуванням і відображенням податкового зобов'язання та податкового кредиту, а також пристосуванні діючих реєстрів обліку задля документального відображення податкового кредиту з ПДВ. Це ще раз підтверджує необхідність в організації налагодженої облікової політики сільськогосподарських підприємств у частині розрахунків за податками.

7. З'ясовано, що однією з центральних проблем діяльності суб'єктів державного сектору, в тому числі органів ДФС, є організація контролю за нарахуванням і сплатою податків і податкових платежів. Завдяки належній організації контролю можна убезпечитись від штрафних санкцій, а також сформувати хороший імідж суб'єкта господарювання на внутрішньому та зовнішньому ринках. Враховуючи різні аспекти ведення обліку розрахунків за податками і платежами, а також здійснення контролю за цим процесом обґрунтовано необхідність використання інформаційних технологій. При організації контролю розрахунків за податками і платежами в умовах комп'ютерного середовища виникають певні труднощі: в інформаційному забезпеченні контролю, які полягають у необхідності одержання багато чисельних даних із попередніх задач бухгалтерського обліку; у використанні власної файлової база АРМ ревізора, накопиченої на момент ревізії даної ділянки контрольно-ревізійної роботи; придбання та обслуговування комп'ютерних програм та належної комп'ютерної техніки є значно вартісним; зростають витрати на навчання персоналу; процедури складання та подання електронної звітності ускладнюється через необхідність отримання та узгодження ключів електронного цифрового підпису з зовнішніми користувачами; неузгодженість та недосконалість законодавства щодо електронного документообігу; нестабільність законодавства з приводу фінансового обліку і звітності, що не дозволяє забезпечити вчасний автоматизований розрахунок окремих форм звітності. Тому більш перспективним і вигідним з позиції та з боку держави буде

активізація розробок вітчизняного програмного забезпечення та стимулювання розвитку сучасних ІТ в галузі оподаткування та обліку податків.

8. Встановлено, що контроль розрахунків за податками являє собою визначення і документування фактичних показників (параметрів плану), порівняння їх із плановими для оцінки результатів діяльності. Крім того, контроль містить у собі комплекс заходів щодо аналізу причин відхилень від запланованих показників із метою прийняття відповідних рішень щодо проведення коригувальних заходів або зміни первісних цільових настанов і планів. Також можна сказати, що під податковим контролем слід розуміти діяльність уповноважених державою органів із контролю за дотриманням платниками податків, податковими агентами правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків, зборів та обов'язкових платежів до бюджету та цільових фондів. Виявлення податкових правопорушень є однією з основних цілей податкового контролю, спеціального виду державного фінансового контролю, що здійснюється органами державної фіскальної служби й іншими контролюючими органами та спрямований на забезпечення дотримання податкового законодавства суб'єктами, що реалізують податковий обов'язок чи забезпечують його реалізацію. Найефективнішою формою здійснення податкового контролю, відповідно, виявлення ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) є податкова перевірка.

9. Визначено, що методи податкового контролю базуються на аналізі даних, відображених у податковому обліку або податковій звітності. Це підкреслює виняткову важливість облікової діяльності платників податків і зборів. Більше того, документи податкової звітності формуються, виходячи з показників податкового обліку об'єктів оподаткування. Тобто облікова політика виступає підґрунтям, основою для реалізації обов'язку з податкової звітності.

Успіх облікової політики оцінюється наявністю рекомендації щодо вирішення наявних і майбутніх проблем, а показником її якості є повнота аудиту,

витрати на її проведення та ефективність. Економічна ефективність досягається за рахунок попередження порушень, своєчасного внесення змін до податкових розрахунків, застосування податкових пільг, оптимальної облікової політики, значного скорочення штрафних податкових санкцій.

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"

ВП НУБіП України "НАТІ"